

SAMBAND

No. 92. December 1915.

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelagenes historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Udgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the **Bygdelag** movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.**

Manager and Editor, A. A. Veblen.

Indhold av No. 92, December, 1915.

	Side.
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.	
X. O. S. Johnson	65
Optegnelser. S. G. Bertilrud	89
Smaaagtdage. Ole Rustebakke	93
Myntfundet paa Traaen i Rollag, Numedal. Nils G. Stærnes	99
Det første skolehus i vort distrikt i Manitowoc Co. V.	102
Til Søndfjordinger. H. A. Lindelie	112
Gjerset's "History of the Norwegian People". Juul Dieserud	114
"Life History of Rasmus B. Anderson".....	118
Saubukken som giftekniv. Henrik Kravik	120
Om Tunin. John Satter	122
Mons E. Landsrud. O. O. Ulve	123
The Mortgage. G. Gr.	124
Kvittering for bidrag til Valdrisgaven. A. M. Sundheim	125
"Boken om Norge"	127

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, literatur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden **Norwegian-American** er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladliteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Samband.

No. 92

December

1915

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

X.

D. S. Johnson.

Wilmington (fortsat). Zver Pedersen Kinneberg var født 1818 af forældrene Peder Lorkelsen Trøi i Torpe, Hal, Halingdal, og hustru Virgit født Kinneberg. I 1842 blev han gift med Barbru Nilsdatter Løstegaard, der var født 1825. I 1852 udbandrede han til Amerika med sin familie, hustru og to smaagutter Peder og Ole. De seilede ud fra Drammen, og efter 18 ugers rejse kom de til Endre og Gunvor Tryhus som var udbandret nogle aar forud og havde bosat sig i Illinois. Endre Tryhus havde der opført et lidet tømmerhus paa en 12X14 fod i firkant, som han og hustru delte troligen med to andre familier i fire aar; thi foruden ham selv med familie fik baade Kinneberg og Buksengaardfamilien bo i dette nybyggerlot. Digteren D. S. Sneve har nokfaa træffende ifildret disse nybyggerfort som han kaldte dem.

San siger:

Vi bygget af alm,
vi bygget af halm,
vi bygget af hør og straa.
Vi grov som en gris
paa græblingeviss
vort hus ind i bakken paa jfraa.
Vi stundom fik gjort

af torv og af lort
vort vinterpalas og nybyggerfort.

Om disse kjældere og smaa tømmerhus var trange, saa delte de dog rummet troligen med hverandre indtil det gaves anledning til at saa egne hjem; thi det var baade husrum og hjerterum i de dage, om hytterne var jmaa.

I 1856 flyttede Iver Kinneberg med familie til Houston county, Minn. Med okser og en telvogn, hvori var alt deres jordiste gods, begav de sig paa reisen over veiløse trakter, myrer og morads og kom til byen Decorah, Iowa, nu er. De tog da derfra i nordøstlig retning, og kom til Wilmington township efter at ha været tre uger undervejs og bosatte sig i den centrale del af townet.

Thomas Tryhus, søn til Endre og Gunvor Tryhus, som de bodde sammen med i fire aar, var reist hid til Wilmington to aar forud, og breve som han skrev til sine forældre i Illinois, gjorde vel at Kinnebergs og Buksengaard ogsaa kom hid.

Iver Kinneberg kjøbte her skoleland som han satte sig ned paa og bodde der til sin død. I sit ægteskab har disse rydningsfolk fra de steinutte grænder i Hallingdal haft 10 børn hvoraf tre døde i Norge og to her i landet.

Mils blev gift med Karen født Holtegaard og bor paa farsfarmen. Peder blev gift med Barbru Tollefsdatter Eikre, der udvandrede fra Hemsedal. Iver, gift med Elise Børresen, er nu død. Ole, gift med Kari Olsen, er ogsaa nu død. Barbru, gift med Kristian Halvorsen, bor i Wilmington. Eline, gift med Mikard Doely, som døde nogle aar efter, blev da gift igjen med John Haugen. Julia, gift med Kristian Linnes, bor ved Walcott, N. D.

I 1895 døde Iver Kinneberg 77 aar gammel. Enken

Barbru lever endnu og har sit hjem hos sønnen Mils. Trods det er 90 aar siden hun første gang saa dagens lys, og har maattet gennemgaa nybyggerlivets mange gjenbordigheder og strabadser, som var disse pionerkvindens lod, saa er hun dog nogenlunde raff og rørig. Hun er lidt daarlig til at gaa og maa støtte sig til en stav; men hendes aandsevner syntes usvækket, da hun huskede noksaa godt fra sin ungdomstid. Hun fortalte, at paa reisen over havet var det i 6 uger hun næsten ikke smakte mad, og trodde da sikkert at hun aldrig kom til at saa se Amerika.

Jeg har hørt sagt, at de som blir sterkt angrebet af sjøsyge, tror i førstningen at de snart maa dø; men naar det har gaaet hen en uges tid saa faar de den tanke at de ikke faar dø. Skulde dette forholde sig saa med den sygdom, som bevægelsen paa et skib medfører, saa maatte vel den tanke opstaa hos Mrs. Kinneberg at hun ikke fik dø, som hun saa der paa skuden i 6 uger uden at tage næring til sig. Jeg har reist over Atlanterhavet 5 gange og har set lidt af denne sygdom hvor aldeles hjælpeløse disse stakler er som bliver angrebet af sjøsyge.

Hun fortalte, at da hun havde gennemgaaet denne lange fur af sjøsygen, blev hun saa frisk som hun aldrig hadde været før, og sandelig det kunde nok trænges at saa madlysten og komme til kræfter igjen, naar det tog 18 uger eller 126 dage og nætter, at gjøre reisen fra Drammen i Norge og til Illinois. Med nutidens befordringer, jernbaner og dampskibe, kan man gjøre reisen rundt jorden to gange paa den tid.

Hun fortalte endvidere hvor forskrækket hun blev en dag paa søen. Den ene af hendes smaa gutter, 5 aar gammel, hadde en dag fundet paa at krabbe ud paa den masten som stikker paa skraa ud fra skibet udover vandfladen. Hun blev ikke opmærksom paa gutungen førend han var næsten ude paa toppen af masten, hvor hølgerne brusede under ham, og kunde

vente hvert øieblik at han skulde falde i søen. Næsten overvældet af skræk over denne lille vovehals, skreg og jamrede hun sig over drengen som hang der ude paa masten, og syntes at gaa den visse død imøde; men da var det en ung gut af emigranterne som krøb efter masten, fik tag i ham og bragte ham med fare for sit eget liv tilbage paa dækket igjen. Denne hændelse kan hun ikke glemme, sagde hun, og hendes søns redningsmand har hun bevaret mindet om i taknemlig erindring.

Sønnen Nils som kjøbte farmen af sin fader og bor der fremdeles, har været en meget driftig mand, der ved flid og sparsomhed har arbeidet sig op til stor velstand. I sine yngre dage arbejdede han ofte baade nat og dag, og udførte næsten saa meget arbejde alene som to almindelige arbejdere. Han har bygget store, rummelige, tidsmæssige huse paa sin farm, saa denne klynge af bygninger ser ud som en liden landsby, naar man reiser der forbi efter landeveien. Nils Rinneberg og hustru er meget gjæstfrie folk, som det er en sand fornøielse at besøge.

Som før sagt var det smaa og uanselige vaaningshuse som vore banebrændere først satte op. Dels var det kjældere som de grov ind i en bakke, hvori træmaterialet var kun i og omkring døren, og dels var det tømmerhus af asp eller eikestoffer, 12 til 14 fod i firkant, tækket af birkenæver med jord ovenpaa, sliq som brugtes i Norge til tagtækning. Disse først byggede smaa huse kunde da staa der en tid, efterat eieren hadde bygget større, og tjente da som midlertidige boliger for emigrantfamilier som kom senere.

Saaledes fortælles det om en større nykommerfamilie som kom fra Norge og til et sted i Wisconsin, og fik bo i en liden tømmerhytte som da stod ledig. Dette lille hus var saa lavt under taget, at en voksen mand maatte gaa udenfor døren naar han enten skulde tage af eller tage paa sig trøien. Som saa

mange andre nykommere maatte de af familien, som var arbeidsdygtige søge at faa arbejde hvor det kunde være anledning til at tjene noget, og blandt disse var det en pige, som rejste til et noget fjernt sted, hvor hun fik ansettelse. Men til jul kom hun hjem og hadde da anskaffet sig klæder af høieste mode, nemlig de skjørt som kaldtes Krinoliner, der saa ud som runde høsaater; men ind i hytten kunde hun ikke komme med denne moderne klædning; thi for det første var døren saa smal, at det var lidt rejsekæbent at klemme sig gennem den, uden at brække Krinolinen, og for det andet var det absolut ikke saa meget rum i huset, at hun kunde faa lagt den fra sig, eller hængt den op nogetsteds. Hun maatte derfor stille sig af med Krinolinen og hænge den paa væggen udenfor, førend hun kunde komme ind.

Mange af os husker da godt disse vandrende høsaater fra 60-aarene, da Krinolinen var i brug. De Krinolinet som kjøbtes, var fabrikeret af spændende staaaltraad som gav efter, saa damerne kunde vri sig gennem dørene med Krinolinen paa; men mange hadde i den tid ikke raad til at kjøbe disse staaaltraadnet og lavede da Krinolinen af tøndehjul eller andre materialer, som var skikket dertil, og disse kunde da let brækkes. Maaffe det var en saadan hjemmelavet en som nykommerpigen hadde, og trængte derfor at være forfigtig.

Nu skal Krinolinen være i anmarsch igjen, siger aviserne, saa damerne kan da faa skridte frem mere naturlig end i de trange skjørter. Det fortælles ogsaa at damefko skal faa en ny modeform, nemlig at knappingen skal bli bag, hvortil en spøgefugl tilføier, at snart skal vel høelen sættes under stortaalen og taahætten bag.

Amund Gulbrandsen Lunde var født den 28de april 1816 paa Lunde i Madalen, Ringerike. Han nedstammede fra den bekjendte Lundeætten, som er beskrevet af amtskasserer Chr.

Lunde i Christiania, hvoraf en i nutiden er den fremragende taler og forfatter Sognepræst G. Lunde, der betjener Trefoldigheds menighed i Christiania. Men Amunds forældre, enten oldeforældre eller bedsteforældre har vel gaaet ned fra bonde til husmand, da hans fader var blot leier af en plads kaldt Gulebraaten, tilhørende gaarden Lunde, hvor Amund voksede op. I 1842 blev han gift med Sigri Østensdatter Guberud fra Balderø. Hun var født den 5te august 1812.

Som før sagt var det knapt om næring for mange i Norge paa den tid. Det var lidet til bisk (frokost) og undertiden intet til duggur, sa man; saa han i 1852 besluttede at udvandre til Amerika. Med udrustning af proviant for 10—12 uger til sig og familie, hustru og fire børn, begav han sig paa veien til Drammen; men da nogle af børnene var for smaa til at gaa, og den som førte deres eiendele ikke havde rum paa læsset for børnene, tog Amund en stikjælle og drog børnene paa, fra Næs i Madalen og til Drammen, omtrent 60 engelske mil. En datter efter ham, Marie Thoresen, som nu bor her i Spring Grove, fortalte, at hun og hendes to mindre søskende sad paa denne stikjælle som faderen drog, men maatte gaa naar de kom til modbakke.

Han opholdt sig først i Wisconsin en tid, hvorefter han kom til Wilmington for at grunde sig et hjem. Han fortalte, at da han kom her var det kun to hus mellem Caledonia og Spring Grove. Han havde da valget mellem prairielandet med vakre skogholte imellem sletterne og skoglandet vestenfor, men da det ikke fandtes aabent vand paa prairien turde han ikke nedjætte sig der. Han streifede omkring for at finde sig et bekvemt sted, sagde han, og særlig undersøgte han den strækning som nu kaldes Guberudfarmen, der som nu Lars Sylling bor. Han fandt der landet at være af første klasse. Rig, fort muldjord med et underlag af ler, samt skog paa sydvestre kant

af prairien. Det var en varm dag han gik der, saa han tørket svette og tørstede, og undersøgte derfor terrænet omhyggelig for om mulig at finde en vandkilde at slukke tørsten i, men kunde ingen steds opdage vand. Saa trods den store fordel som dette land bød paa som farningsland fremfor det bratte skogland vestenfor, turde han da ikke nedjætte sig paa et sted, hvor det ikke var vand; men gik omtrent en mil længere vest, hvor han nedjætte sig paa land som tilhørte et kompani i østen og kaldtes „spikulitland“, hvor det var aabent vand. Han opførte der en tømmerhytte omtrent 14 fod i firkant, som selv efter datidens byggemaade ikke var af de mest anseelige, idet stokenderne skaf frem fra lasterne i forskellige længder, da tømmeret ikke var hugget i jævnt maal. I denne tømmerhytte bodde han med familien i 13 aar, og den tjente ogsaa som midlertidigt opholdssted for andre nykommere.

Om høsten efterat han havde bygget dette hus, saa familien havde tag over hovedet, gik han til Brownsville og fik arbejde med at hugge savneved om vinteren. Han tjente da saa meget, at han om vaaren efter købte 40 acres regjeringsland som laa ved siden af det land som han havde bosat sig paa. Han var flere gange hjem igjen om vinteren, medens han drev med denne vedhugst, og det var ikke som nu at tage med et passagertog paa jernbanen, eller kjøre med friske heste forspændt en elegant slæde med bløde puder at sidde paa, og isørt underklæder af uld, og ytterklæder af skind, til beskyttelse mod kulden. Nei, han maatte da bruge Apostelhesterne, frem og tilbage, de 25 mil mellem Brownsville og Spring Grove, samt bære paa skuldrene de livsfornødenheder han bragte hjem til familien.

Efter nogle aars forløb fik han spurgt, at det land han havde bosat sig paa var for salg. En mand i Caledonia havde faat i kommission at sælge det. Amund laante da penge og købte de 160 acres for 800 dollars. Han var da ogsaa saa

heldig at han hadde 600 bushels hvede liggende, som han hadde avlet paa de 40 acres land han først hadde kjøbt. Denne hvede kjøpte han til Brownsville og solgte, og da prisen var høi fik han saa mange penge at han betalte det han hadde laant.

Vengerenten var høi i de dage, fortæller man. Fra 12 til 25 procent, siges det. Ja, det berettes ogsaa om disse veisgjørere som hadde penge at laane bort til nybyggerne, at de tog 40 procent og lidt til, mod god sikkerhed.

Da storveien blev anlagt mellem Spring Grove og Caledonia kom den over landet til Amund Lunde tæt indtil husene, og Amund Lunde blev da ofte nævnt for Amund ved Roaden.

§ 1878 døde hans hustru, og deres børn som nu lever er følgende:

Kari, født 12te mai 1843, blev gift med Iver Bergkvam og bosat paa Blackhammer, er nu enke. Gunild Mari, født 12te oktober 1845, blev først gift med Andreas Dnstad, ogsaa bosat paa Blackhammer. Efter hans død blev hun gift igjen med Thorvald Thoresen, der udbandrede i 1873, og var fra Kristiania. De bor nu i byen Spring Grove. Gulbrand, født 30te marts 1848, blev uddannet til prest og har virket som saadan paa forskjellige steder i Den norske synode. Han blev gift med en datter til den bekjendte vognfabrikant Mandt i Stoughton, Wisconsin. Hans ældste søn Amund er nu prest i synoden. En yngre søn Sigurd er landmaaler. Claus er postmester, og den yngste af sønnerne er farmer. Kjersti er født den 13de januar 1851, og blev gift med Ole C. Hauan fra Oberhallen, nordenfor Trondhjem. De bor nu ved Mayville, N. Dakota.

Amund Lunde blev gift igjen med Antonetta, født Wilhelmien, og hadde i andet ægteskab en datter, der døde for omtrent to aar siden af tæring. Amund døde i 1906. Enken lever og bor paa farmen.

Gulbrand Andersen Guberud saa første gang dagens lys paa Sørumsøie, søndre Mordal, Baldris, den 14de december 1827. § 1852 udbandrede han til Amerika og kom til Dane County, Wisconsin, hvor han arbejdede paa farm om sommeren og i tømmerfløgen om vinteren. Efter to aars ophold i Wisconsin kom han til Houston County, Minn., og tog sig land i nordre part af Wilmington township, som nu kaldes Guberud-farmen. Aaret efter at Gulbrand var reist til Amerika, nemlig 1853, udbandrede ogsaa broderen Østen Andersen, og begge brødre kom da til at tage land her nær hinanden.

Følgen af at disse brødre hadde forladt fædrelandet og fundet forholdene her hjere for fremtiden, gjorde, at hele familien kom efter i 1854, bestaaende af forældre Anders Østensen Guberud og hustru Kjersti, samt søskende Olia, Gunild og Martin. Olia, nu Mrs. J. O. Baffen, er bosat ved Abercrombie, N. Dakota, og er den eneste igjen som lever af denne familie. Hun fortæller, at de kom til Quebec den 30te juli 1854, efter at ha tumlet om paa det fraadende hav i 11 nger og 4 dage (81 døgn). Da de saa kom til Blue Mounds, Wisconsin, leiede deres far en mand til at kjøre deres tøj til Minnesota; men selv maatte de gaa efter vognen over disse veiløse trakter og jove paa den bare mark om natterne. Kommen did som nu byen Decorah er, var der kun to smaa hytter. De spurgte da der efter veien til Norwegian Ridge, Minnesota, og fik til svar, at did var der ingen vei. Det blev sagt at den norske ryggen, eller Spring Grove, laa i nordvestlig retning. De reiste da efter denne anvisning, og tog sigte paa de høieste træer, der tjente ligesom kompas, og kom til Amund G. Lunde, der, som før sagt, var gift med Sigri, søster til Anders Østensen Guberud. Hos Amund og hustru blev de boende sammen med deres familie i den lille tømmerhytte, som han hadde rullet op, til senhøstes. Da flyttede de paa Gulbrand Guberuds farm,

hvor Anders grov op en fjælder i en bakke, og den tjente som bolig for dem i længere tid.

§ 1856 blev Gulbrand Guberud gift med Maline, født Skiftlun. Hun er født den 8de november 1838 af forældrene gaardbruger Ole Gudmundsen og hustru Cecilia Skiftlun fra Sjelmeland, Stabanger.

§ 1850 udbandrede Ole Gudmundsen Skiftlun og hustru samt 4 døtre til Amerika. Ankommen til Michigan, blev faderen angreben af kolera og døde, og da de kom til Milwaukee døde ogsaa moderen af samme sygdom. Hun blev da af autoriteterne taget fra dem og begravet, saa børnene fik ikke engang vide, hvor hun blev lagt. Disse forældreløse piger, hvoraf den ældste var 27, og Maline den yngste 11 aar, fortsatte da reisen bestover; og den 11-aarige pige var da saa heldig, at hun fik kjøre med en snil numedøl ved navn Erik Skablem, til Jefferson Prairie, Wisconsin. Der havde søstrene sit hjem i flere aar. En af Malines søstre døde der paa Jefferson Prairie. En af dem blev gift med Anders Haugen, og Anna blev gift med Nils Olsen Blixerud, og flytted her til Spring Grove.

§ 1856 rejste Maline hid til Spring Grove for at besøge sin søster og blev da samme aar gift med Gulbrand Guberud som ovenfor nævnt. § deres ægteskab har de haft 15 børn, hvis navne følger: Christine død. Inger Olava er gift med Johan C. Gran, farmer paa Blackhammer, Minn. Anders gift med Rønnaug, født Brustuen, er farmer ved Buffalo, N. Dakota. Gustav, gift med Rosalia, født Baaler, farmer ved Bagly, Minn. Johan, gift med Bolette, født Johnson, kjøbte endel af farsfarmen, er død for nogle aar siden. Marie er gift med Hans Hallum, kjøbmand i Keokuk, Iowa. Sørine er død. Elias, gift med Sørine, født Sjørum, er farmer ved Kindred, N. D. Ole, som er gift med Maren, født Solum,

bor i Fargo, N. D. Tina er død, ligesaa Anna. Sophie er gift med Johan Fossum, som er kjøbmand og bor i Bremen, N. D. Edwin er død. Anna, gift med Karl Røstad, bor i Cartright, N. D., hvor han driver kjøbmandsforretning.

Da Gulbrand N. Guberud kom til Houston County, eller rettere sagt hertil town of Wilmington, for at finde sig et hjemsted, var alt skoglandet, og der det var aabent vand, optaget. Skog og vand var det første som landsøgerne saa efter, og særlig da vand. Det meste af prairielandet laa da uoptaget fordi der ikke fandtes aabne vandkilder. Gulbrand Guberud var da dristig nok til at tage det land i besiddelse som var bragt af Amund Lunde og andre landsøgere, og dette fik han og hustru ogsaa føle i mange aar. Ingen uden de som har prøvet det kan forestille sig den mægt og besvær de havde ved at nedsatte sig paa et sted hvor det ikke var vand. Vand til husholdningen maatte de bære fra en vandkilde over en halv mil borte og stundom kunde det komme indianere som var graadige nok til at drikke op meget av det vand de havde baaret frem. Kreaturerne maatte de drive langt ned i en dal for at saa dem vandet daglig. Da de nu fik okser at kjøre med lettede det lidt, og til kreaturerne fik de rodet op store hul i jorden hvor regnvandet samlede og kunde opbevares for en tid. Da de nu kom saapas til velstand, at han fik bygget større hus, samlede de regnvandet i cisterner fra tagene og fik da vand til husholdningen.

§ begyndelsen af 80-aarene begyndte man at bore brønde med dertil opfundne maskiner, og paa Guberudfarmen fandtes alt det vand som trænges baade til folk og fæ, paa 70 fod. Nu er det lavede brønde paa næsten hver farm i Wilmington og tilstødende town, med vindmølle til at pumpe op vandet. Vand findes allesteds, bare man kommer dybt nok, og disse

brønde er ganske dybe, paa enkelte steder ned til 440 fod. De fleste brønde her er mellem 300 og 350 fod.

Gulbrand Guberud var en mand som havde ondt for at sige nei naar nogen bad ham om hjælp til det eller hint. Han havde naturligvis sine fejl som vi alle er mere eller mindre behestet med; men det var ogsaa mange gode træk hos denne mand. Ønsket nogen at faa en slægting over til Amerika, faa var det bare at gaa til Gulbrand Guberud og bede ham gaa god for billetten hos agenten, og straks var brevet med reisepas til en eller flere paa vei til Norge. Gulbrand var altid villig til at hjælpe folk med reisepenge til at komme herover. Naar da disse emigranter kom, saa fik de ofte arbejde hos Gulbrand for paa den maade at betale reisepengene; men følgen blev ofte, at de maatte faa betaling for arbeidet til livsophold for familien, naar det var familieforsørgere; og saa blev gjælden for billetten staaende indtil videre. Om en tid kunde vedkommende flytte herfra og dermed ansaa de sig løst fra al forpligtelse til den mand som havde hjulpet dem hid. Gulbrand Guberud tabte flere hundrede dollars ved at hjælpe fattige folk til at komme her. De allerfleste af disse folk han hjalp over kunde betalt ham hadde de villet; men viljen var borte.

I det kirkelige var Gulbrand Guberud meget interesseret. Han hidrog rigelig til kirkebygning, religionskolen samt skolerne til at uddanne prester og lærere, trods at han kjæmpet med gjæld i mange aar, og betalte tusener af dollars i rente. Han var meget interesseret i land, saa han ved sin død, som indtraf den 18de mars 1898 var eier af henimod 800 acres, der ved salget nogle aar efter indbragte en 25,000 dollars.

Af denne familie, som udvandrede fra søndre Murdal, Valdres, for over 60 aar siden, er, som før sagt, kun Olia Bakken i live.

Anders Østenen Guberud var født 25de mars 1803 og døde i juli 1884. Hustru en Kjersti var født 14de september 1802 og døde i oktober 1897. De hadde sit hjem hos sønnen Gulbrand til sin død. Broderen Østen Andersen var født 14de september 1831 og døde i mai 1865. Han kjøbte sig land straks venstenfor Gulbrands farm, som nu eies af Mrs. Ole Halvorsen. Martin var født 11te juli 1841 og døde i 1905. Søsteren Gunild var født 10de mars 1839 og døde i januar 1884. Olia var født 4de august 1835.

Maret 1866 udvandrede Kristian Thomson Knatterud og hustru Karine fra Toten, Norge, samt deres 5 børn, nemlig, Johanne, Teoline, Petra, og gutterne Hans og Martinus. Ankommen til Chicago blev Teoline skilt fra forældre og søskende, idet hun blev tilbudt plads hos en farmer i Evanston, Illinois, som hun modtog, og blev hos denne familie en tid. Det var tunge dage, siger hun, at skilles fra forældre og søskende i et fremmed land, blandt fremmede folk, der talte et fremmed sprog, som hun ikke forstod et ord af i førstningen. Men hun holdt ud, da der var anledning til at tjene lidt penge, og ligesaa at lære landets sprog, trods at hun mangan nat græd sig i søvn de første ugerne der.

Sendes forældre og søskende fortsatte da reisen, og kom til Houston County, hvor han en tid efter kjøbte land i town of Wilmington. Kristian Thomson Knatterud døde i 1874, medens Karine levede i mange aar efter mandens død. Børnene blev spredte paa følgende steder: Johanna blev gift med skolelærer Halvor M. Lee og bodde i Wilmington. Begge døde for flere aar siden. Hans blev gift med Lovise, født Bergerud, og kjøbte farmen af Ole E. Stenerodden; men ogsaa begge disse døde for flere aar siden. Teoline er gift med Chas. Goegh som før nævnt. Martinus er gift med Marie, født Hendriksen, og er farmer ved Flora, N. Dakota. Petra blev

gift med en svensk gut, der døde efter nogle aars lykkeligt ægteskab og efterlod sig to frække gutter. Disse flyttede for en to, tre aar siden til Spokane, Washington, hvortil moderen ogsaa er flyttet. Mala, født her i landet, blev gift med D. D. Quale og bor i Spring Grove.

I 1859 udbandrede Esfild Hendriksen Quinmill og hustru Balborg, født Rønningen, fra Klæbo, Trondhjems amt, med familie bestaaende af 6 børn, hvoraf den ældste var 11 aar. Børnene var Hendrik, Anna, Esfild, Nicolai, Randine og Ole. Fra Stenkjær indskibede de sig paa reisen, og da de ankom til Quebec blev hele familien indlagt paa karantæne station, hvor de maatte være i 6 uger. Efter disse lange, kjedelige dage i Quebec reiste de længere ind i Canada og købte land; men de fandt sig ikke tilfreds med forholdene der, saa efter et aars ophold folgte han landet og besluttede at rejse til De Forenede Stater for at finde sig et hjem. Ankommen til La Crosse, Wisconsin, spurgte han efter Minnesota, og fik det svar at for at komme did maatte han over Mississippifloden. De fik da en mand til at sætte dem over floden i en baad til La Crescent. Nu var de da kommet til Minnesota; men noget særdeles godt indtryk af det frugtbare Minnesotaland kunde de ikke faa ved at betragte landet der, som hovedsagelig bestaar af sandhauger med smaa dalstrøg imellem. Dog opholdt de sig ved La Crescent en tid og flyttede saa til Houston og bodde der indtil i 1866, da kom de til Wilmington, hvor han og Lars Quinmill købte 200 acres land sammen, hvor han og familien bodde i 10 aar, folgte saa sin del af dette land til sin svigersøn Lars, og købte igjen 280 acres land i nordre part af townet, hvoraf han folgte 120 acres til sin anden svigersøn Hans Tveten.

Esfild S. Quinmill døde i 1890 og hustruen Balborg døde i 1905.

I sit ægteskab havde de 8 børn, hvoraf som før iagt 6 af dem er født i Norge. Hendrik, født 1848, blev gift med Beret, født Reitan, fra Malen, Røros. De bosatte sig ved Hesper, Minn., hvor Hendrik døde for endel aar siden. I deres ægteskab var ogsaa 8 børn, hvoraf to døde i en ung alder. Tre døde efter de blev voksne, hvoraf en blev gift og bodde i Seattle, Washington. De igjenlevende er: Thorvald, gift med en datter til Thore Bergh, som bor i Spring Grove. Karen, gift med Elling Bold bor ved Hesper, Minn. Hendrika er gift med Otto Evenson, der udbandrede fra Toten i 1885. Otto Evenson driver en stor restaurantforretning i Spring Grove.

Anna er født 1850 og blev i 1867 gift med Lars Mikkelsen Østedal fra Trondhjemsfanten. Han var født i 1836, og udbandrede til Amerika i 1859 i følge med Esfild og hustru, som senere blev hans svigerforældre. Han havde fra barndommen af anlæg for mekanisk arbejde, og drev en tid som smed i Norge. Kommen til Amerika opholdt han sig en tid i Hudson, Wisconsin, drev ogsaa som tømmerfløder (rafting) efter Mississippifloden. I 1862 blev han af Knapp Stout & Co. ansat som skibstømmermand, og ligesaa for La Crosse Packet Company en tid, indtil han i 1866 kom til Wilmington, som før nævnt, og blev farmer, blev gift med Anna, født Quinmill, og antog da navnet Lars Quinmill. I deres ægteskab er 9 børn hvoraf 4 lever. Johanne er gift med Jakob Evenson, en broder til Otto Evenson, der udbandrede fra Toten i 1882 og er farmer i Wilmington. Emil gift med Josefine, født Hølfet, driver en stor købmandsforretning i Spring Grove under firmaet Quinmill & Clausen. Han har ogsaa købt den store, værdifulde farsfarmen som han nu leier bort, for maaske at drive den selv i en nær fremtid. Martin er gift med Mari, født Wilson, og bor ved Arnegaard, N. Dakota. Adolf ugift.

Lars M. Quinmill døde i 1896, og enken flyttede til Spring Grove, hvor hun fremdeles bor.

Lars M. Quinmill var en av disse noble og tro arbeidere, der kom her med kun to tomme hænder som man siger; men med disse arme i forening med en god helbred, en stærk vilje og ubøieligt mod til at faa udført det han bestemte sig til, arbeidet han sig op til stor venstand. Han nød stor agtelse i sin omkreds og var betroet flere tillids hverv som han bestyrede med trofast og dygtighed.

Saaledes var han town supervisor i 6 terminer, var med at organisere et assurancekompani af farmere der har sit hovedsæde i Wilmington, og var i mange aar dets præsident.

Lars Quinmills moder Johanne og to af hans søskende kom ogsaa hid nogle aar efter hans ankomst, og opholdt sig her en kort tid, men flyttet saa ut til N. Dakota.

Esfild var født 1852 og blev gift med Johanne, født Fossum, og flyttede til Northfield, Minn., hvor de fremdeles bor. Deres børn er: Alfred, gift med Marie, født Myhre, fra Wilmington, og bor ved Northfield. Valborg, gift med en hvis efternavn er Berg. Emma, gift med en N. Kamp. Emil, Willie, Leif, Arnold, Josef og Johanne, ugifte.

Nicolai er født 1854 og blev gift med Karen, født Vermager. Hendes fader Halvor Vermager var fra Sol, Saltingdal, og af de første som bosatte sig i town of Wilmington. Deres børn er:

Wilhelm, gift med Josefina Glæserud, er farmer i Wilmington. Karen blev gift med Albert Kvenslo, er død for nogle aar siden. Henry, gift med Klara, født Kinneberg. Karl, Gilmar, Louise og Arnold, ugifte. Nicolai døde 1896.

Mandine er født 1856 og blev gift med Hans T. Tveten, som før nævnt. Deres børn er: Ida blev gift med Anders Skjome. Han døde for et par aar siden. Emil, gift med Laura

Solberg, bor nu ved Solway, Minn. Willie er gift med Oline Wilhelmisen og er bestyrer af et lumberyard.

Annie er gift med Karl Kauf. Rudolf, Valborg og Verte ugifte og hjemme.

Mandine døde for nogle aar siden dybt savnet af baade prest og menighed. Hun var vel behandret i Guds ord og tog en aktiv del i alt kirkeligt arbejde, paa samme tid som hun var en dygtig husmoder og en søm og kjærlig datter, der gav sin mor en omhyggelig pleie under hendes lange sygdom.

Ole er født 1858 og var saaledes kun et aar da hans forældre forlod Norge. Han blev gift med Sjørgine født Rise. Hendes fader John Olsen Rise var fra Opdal, og hendes moder, hvis pigenavn var Ingerid Hansen Dalen, var fra Foldal, Dovre, eller nær grænsen mellem Hamar og Trondhjems stift. Sjørgine er født 1861 og var omtrent 5 aar gammel da hendes forældre udvandrede til Amerika.

John Olsen Rise, eller som han her kaldtes Rice, var baade vognmager og smed, og kunde saaledes arbejde baade i træ og jern. Han bosatte sig i Dorchester, Iowa, hvor han drev som smed og hjulmager og udførte reparationer af alle slags rullende redskaber. Han var af munter natur, gjæstfri og jelskabelig og et handelsgeni som faa. Hustruen Ingerid var en fint dannet kvinde, gjæstfri og venlig mod alle hun omgiffes. Forfatteren af disse linjer besøgte denne familie nogle gange og tilbragte mange hyggelige timer i dette koselige, gjæstfrie hjem. Nu er begge døde for flere aar siden og børnene spredt paa forskjellige steder.

I sit ægteskab har Ole Quinmill havt tre børn, hvoraf en er død. Edgar blev gift med Klara født Halvorsen, og er farmer i Wilmington. Nora er hjemme hos forældrene.

Som før sagt døde Esfild Quinmill i 1890, og nogle aar efter kjøbte Ole farsfarmen og drev farming indtil en 4 aar

siden da han flyttede til Spring Grove, hvor han nu bor. Sønnen Edgar driver nu farmen.

De Quinmill og hustru er meget gæstfrie folk. Forfatteren av disse linjer som har været deres nabo i over 20 aar har haft megen omgang og mangen fortrolig samtale med denne hyggelige familie, og vi har været næsten som Jonathan og David. Ja selv efter de er flyttet til byen maa jeg ofte ind til dem for at faa slaa af en prat med min fordums nabo.

Wilhelmine, født her i landet i 1861, blev gift med Johan Nyhus fra Trondhjems-kanten. Han udvandrede i 1879, og kom først til Northfield, Minn., flyttet saa til N. Dakota, hvor han opholdt sig nogle aar. Kom derefter til Wilmington, købte farm og drev farming i mange aar. Solgte saa og flyttede til Spring Grove, og driver hvad man i Norge kalder skydstation. Deres børn er: Josefine, gift med Theodor O. Nyhus boende i Spring Grove, Edna ugift og hjemme.

Serman Pedersen Selveiet eller Dusterud var født i Røllag prestegjæld, Numedal, den 12te juli 1829 af forældrene Peder Sebjørnsen og hustru Anna. Peder Sebjørnsen var skrædder i bygden og derfor hørte til haandverksstanden i Norge, og stod nogle tommer høiere paa samfundsstigen end den almindelige husmandslarv. Dette var den almindelige opfatning blandt bønderne i storbyggerne, at skomagere og skræddere stod en smule høiere end husmændene, og derfor fik de komme lidt længere ind i kjøkkenet naar de skulde spise, fik eget bord at sidde ved og bedre mad end husmændene. Lidt pudsig var det med denne rangsforforskjellen. Hvis vedkommende haandverker arbejdede paa gaarden som husmand saa maatte han tage plads ved husmandsbordet og spise af husmandskosten. Arbejdede han der som haandverker saa fik han komme længere frem og spise ved haandverksbordet. Slik var skikken paa den tid over fladbyggerne. Hvorledes den var i Numedal kjender jeg ikke

til. I fladbyggerne var i regelen folket mere lige, saa de spiste ved samme bord og fik samme mad baade husmænd og haandverkere.

Men om nu haandverkerne hadde en liden høiere rang end husmandsstanden, saa var fortjenesten dog liden for dem ogsaa i den tid. At være skrædder og gaa fra gaard til gaard med pressejernet og saksen og saa sidde paa bordet eller en stol og haandsaume en klædning var baade kjedeligt og lidet indbringende. Skrædderarbeidet var ogsaa meget anstrengende for øinene, da meget af dette arbejde maatte udføres ved et dunkelt talgløys de lange vinterkvælder. Særlig var det travlt for skræddere næst før jul, da alle maatte ha mindst et plag til jul, for at ikke julegjeita skulde gjøre dem noget ondt.

Da man nu saa i Røllag fik høre om vidunderlandet Amerika reiste først de ældste af børnene til Peder Dusterud, der tilslut trak resten af familien efter.

Knut Langeland og Rasmus B. Andersen har skrevet en hel del om emigrationen fra Norge, og de siger at kundskaben om Amerika og om folk som holdt paa at flytte derover udgik fra Stavanger amt, og da især fra Skjolds prestegjæld. Derfra kom ogsaa kundskaben om Amerika til Røllags prestegjæld, Numedal, paa følgende maade: Ansten Rattestad og hans broder Ole af Røllags prestegjæld, Numedal, kom i 1835 paa en forretningsreise paa Vestlandet en aften ind paa en gaard i Tysvær sogn, Stavanger amt, hvor man netop hadde modtaget brev fra en slægtning som bodde i nærheden av Rochester i staten New York i Amerika. Dette brev var fra en kone til hendes søsterdatter, hvem hun raadede til at komme derover, og hvori hun gav en udførlig beretning om deres økonomiske stilling, om landet og om udsigterne for norske indvandrere. Herved vakte de to brødres første opmærksomhed om Amerika. Et aar senere gjorde Rattestad bekendtskab med stortingsmand

Rubrød, en opløst bonde i Sigdal. Denne mand var en frihedssven og hans meninger var skikkede til at oplive den opstaaede tanke om udvandring.

Det Amerikabrev som Nattestadbrødrene hørte oplæst paa den gaard i Lysvær sogn, Stavanger, har de vist fortalt om da de kom til sin hjembygd igjen, og derved vakt lyst hos andre til at udvandre, idet German Dusteruds broder Sebjørn reiste samme aar som Nattestadbrødrene udvandrede, om ikke i følge paa samme skib, saa dog samme aar.

Efter Rollags prestegjælds kirkebog, trykt i Busseruds Blad, fik følgende personer i Veggli udflytningsattest til Amerika i 1837:

Sebjørn Pedersen Helleiet, 19 aar, attest 28de februar 1837. Ole Knutsen og Ansten Knutsen Nattestad, henholdsvis 29 og 24 aar, attest 7de mars 1837. Salsten Halvorjen Brekkeiet, 22 aar, attest 18de mars s. a. I 1838 sees bare en familie fra Rollag at ha faat udflytningsattest til Amerika, nemlig Erik Gundersen Skarpmoeiet, 40 aar, og hustruen Ambjør Olsdatter, 52 aar, samt sønnen Gunder, 11 aar, attest 4de juni 1838. M. Seip.

Martin S. Dusterud, som nu bor ved Horace, N. Dakota, en søn efter afdøde German Dusterud, fortæller, at Dusterud var en plads som tilhørte gaarden Helle, samt at hans farbror Sebjørn reiste her til Amerika først. Senere reiste broderen Lars, og baaren 1842 reiste resten af familien, deriblandt German, som da var 13 aar. Det seilskib de reiste med gik om Gøteborg, Sverige, og det tog dem 16 uger eller 112 døgn at komme over havet.

Vandforsyningen paa disse seilskuder var i den tid meget daarlig. Feriskand maatte fragtes med fra havnene, og til at opbevare vandet i brugtes tønder. Disse tønder kunde være

gamle og brugt til andet end vand før, uden at være skyllet rene, og naar da vandet hadde staaet der en tid var det formelig raaddent. German fortalte at naar en vandtønde aabnedes kunde det stinke over hele skibet. Dette vand maatte emigranterne drikke og koge sin mad i, og følgen blev at der udbrød skibssyber, hvoraf mange døde, og deriblandt Germans mor. Efter, som før sagt, at ha tumlet om paa det fraadende hav i 16 uger, kom da de gjenlevende i land, og blev da for videre fremkomst placeret paa en kanalbaad, for tilslut, efter at ha forladt vandveien, da at reise med uskikkeds til Blue Mounds, Dane County, hvor de op slog sit bo for at begynde kampen for tilværelsen i et fremmed land under fremmede forhold.

I 1845 blev German konfirmeret af pastor Dietrichson efterat han hadde mødt to gange for presten til overhøring.

Da nu hørnene blev i den alder at de kunde tjene sit livsophold og lidt til, maatte de ud til Yankeeerne for at tjene, og var som det staaar i sangen „Seimtraa“:

Sjaa Yankeeen jamt laut me træla,
nær for pengar me fote i beit,
det var reint so du kunne deg sæla,
nær du saag kos me bakka aa sleit.

German bakka og sleit jaalænge hos Yankeeerne, at det tilslut faldt ham en god del lettere at tale engelsk end norsk. Han og hans brødre Asbjørn og Lars arbeidede ogsaa en tid sammen i blyminerne ved Blue Mounds.

I 1849 blev han gift med en Wijs Halvorjen som var lærerinde i engelsk; men efter et aars lykkelig ægteskab døde hun. En tid efter hendes død reiste han til Texas, dels for at søge arbeide og dels for at finde ud om forholdene der, da der var saa megen tale om Texas og de liberale vilkaar man

kunde faa godt land paa der. Han fik der anledning til at se hvorledes negerflaveriet artede sig, og havde ogsaa af og til lidt disput med slaveholderne om kjøb og salg af menneffer.

Efter omtrent et aars ophold i Texas fandt han ud at ikke forholdene var saa gunstige og glimrende som rygget gif, og reiste derfor tilbage til Blue Mounds. Han havde 40 acres land ved Blue Mounds som han da solgte til sin fader, og kom her til Spring Grove i 1854, hvor han kjøbte land i nærheden af Amund Lunde, som senere blev kaldt Krosshauglandet og nu eies af Edward Myrah.

En kort tid efter kom hans broder Sebjørn hid, og da solgte German landet til ham. Sebjørn bygget da et hus, gjorde andre forbedringer paa landet og bodde der en tid. Huset stod midt i der som storveien nu er, paa østre side af den lille dal hvor det nu kaldes Krosshaugbakken. Efter nogle aars oghold der solgte Sebjørn Dusterud landet til Siver Krosshaug og flyttede til Fountain, Willmore Co., Minn., hvor han kom i besiddelse af en stor farm, som han drev i mange aar, og flyttede tilslut til St. Paul, hvor han døde, er det blevet mig fortalt.

Sebjørn Pedersen Dusterud blev i 1846 gift med en Miss Johnsen som skulde været fra Land i Norge.

Efterat German havde solgt sit først kjøbt land her til sin broder Sebjørn, kjøbte han land lidt længere øst, der som Gunder Djet nu bor. Der opførte han hus, begyndte at rydde og dyrke landet, for der at grunde sig et hjem.

Paa dette sit land havde han en vandkilde (spring) hvor vandet var bestandig koldt, næsten som isvand, og nydelig som drikkevand i de varme sommerdage. Sommeren 1861 kom Gunder Djet fra Sigdal med familie, og agtet sig til Ole Thomassen Skotland for et midlertidig ophold. Han kom da til denne vandkilde som ovenfor nævnt, og da det var en varm

dag, saa disse nykommere var dygtig tørste, fik de slukket sin tørst av dette friske, kolde kildevand, som Gunder erklærede var saa godt, at han aldrig havde kjendt eller smagt saa godt vand. Her vilde han bo og spurgte derfor German om han vilde sælge ham landet. Jo det kunde nok German gjøre. Saa folgte han landet til Gunder Djet, og for disse penge, som salget af dette land indbragte, kjøbte han igjen 80 acres land omtrent en mil længere nord som laa ved siden af 40 acres han før havde kjøbt, saa han fik der 120 acres som nu kaldes Dusterud-farmen, hvor han bodde til sin død, som indtraf for en 10 aar siden.

I 1856 blev han gift igjen med Johanne, født Glæserud, som blev en tro støtte for ham paa deres livsvandring. Som følge af et fald fra toppen af en kornkrybbe blev han en tid lagt paa sygeleien og kom i svære anfægtelser, hvor hustruen da var den gode aand som holdt ham oppe fra fortvivelse. Hun vaagede nat og dag over ham, ved siden af sit hustel og tilhyn med børnene, og ved hendes omhyggelige pleie blev han fuldstændig helbredet haade paa legeme og sjæl. Hvad hun maatte udstaa i denne trængsels tid ved kun Gud alene, fortalte hun.

I deres ægteskab havde de faat 10 børn, hvoraf de fleste er nu døde. Peder, den ældste, blev gift og flyttet til Horace, N. Dakota. Han døde for nogle aar siden, og familien bor paa hjemstedet. Christian bor ogsaa i N. Dakota. Martin er ugift og bor ved Horace, N. D. Marie blev gift med Even Mofastet, en søn efter Ole Mofastet fra Sofnedalen, som før nævnt. Even døde endel aar efter og efterlod sig to børn som nu bor i N. Dakota. Enken blev gift igjen med Truls Paulsen fra Sigdal, ogsaa før nævnt. Vegge er døde.

German Pedersen Dusterud var en mærkelig mand derved, at han havde tilegnet sig store kundskaber uden nogen skoleuddannelse. Ved siden af at han var farmer hadde han stu-

deret geologi, astronomi, botanik, historie, religion, og ikke saa lidt af retsvidenskab. Man kunde spørge Herman Dusterud om dette eller hint fra langt tilbage i tiden, saa havde han rede derpaa, og kunde gi et korrekt svar. Med sit grundige kjendskab til det engelske sprog, som han læste og forstod lige saa godt som sit morsmaal, siger det sig selv at han blev meget brugt som tolf for nykommere som ikke forstod sproget, og ligesaa til raadgiver for uerfarne. Han var i 1858 med at organisere town of Wilmington, og var den første supervisor efter organisationen.

Han var med og organiserede et assuranceelskab i Wilmington som før er nævnt om, og han var gjentagende gange valgt til repræsentant paa synodemøder. Han havde studeret næsten alle religionssefter som findes i verden, men holdt fast paa sin barnelærdom som den eneste rette. Skjønt meget af en videnskabsmand havde han dog en barnlig tro paa Gud som skaber og opretholder, og taalte ingen modsigelser af disse moderne teorier.

Forfatteren af disse linjer var mange gange i Hermans hjem i fortrolig samtale om alt muligt fra fortid og om nutid. Han fortalte om sit ophold i Texas og den samtale han havde med neger-slaverne af og til, at de bad ham ofte om hjælp til at rømme fra sine herrer, som han dog aldrig vilde indlade sig paa. De mange samtaler jeg havde med Herman naar han besøgte mig, saavel som naar jeg besøgte ham, hvor han fortalte om sin ungdomstid og sine oplevelser de første aarene her i landet kunde blevet interessant læsning havde det blevet nedtegnet; men ingen tænkte paa dette den gang, saa hvad som blev fortalt gik ind i det ene øre og ud igjen i det andet, som man siger. Nu bliver det bare brudstykker, da de bedste fortællere er borte.

(Fortfættes.)

Døtgnelser.

S. G. Vertilrud.

En skifteretsdommer faar den første anledning til at afgjøre tvistigheder i arvesager. En af de saa arvesager i skifteretten, da jeg modtog embedet, var der noget krangel med. En ung sagsfører ifra Grand Forks kom herop, for at udforske hvorledes denne arbejag kunde være kommet op foruden at nærmeste paarende vidste noget derom. Den gang gennemsaa han bare papirerne, og noget senere blev det indleveret forlangender og en dag bestemt til at høre argumenterne. Dette var altsaa min første retssag, hvor jeg selv skulde dømme, og jeg frygtede denne dag længe i forveien. Jo nærmere det led, desmere faldt modet om at forsøge foruden vejledning af nogen. Derfor fik jeg med mig en sagsfører til at hjælpe mig. Naar den bestemte dag kom mødte den unge sagsfører ifra Grand Forks op og fremsatte fordring om at begynde nye forhandlinger. Modparterne var ogsaa fremmødt og modsatte sig begjæringen. Min raadfører forklarede mig, at jeg ikke burde indvilge i nye forhandlinger i den sag, og derfor blev den fremmede sagsførers forlangende nægtet. Han gjorde et par forsøg til, for at faa frem sin sag, ved at læse op for mig den del af loven der paabød dette som min pligt. Jeg selv forstod ogsaa loven flig som han forklarede den, men saa blev jeg tilraadet af min retleder at bestemme imod ham, og gjorde saa. Dette slags retsvæsen syntes at være frugtesløst for den fremmede sagsfører, og jeg kunde se hans foragt for forhandlingerne. Naar saa nogen foreslog at de stridende parter skulde gaa ud af rummet blev han med dem. Da de kom tilbage havde de indgaaet et slags forlig som endte sagen hvad mig angik. Før aften den samme dag forstod jeg tydeligt, jeg var blevet narret af den som skulde være min raadgiver. Jeg blev saa harm at

jeg næsten ikke taalte at se ham. Dagen efter spurgte jeg hvor-meget jeg skyldte for hans hjælp. Han vilde ikke forlange, men bad mig give det jeg syntes. Jeg gav ham da to dollars, hvilke han tog ligesom om de hadde været glohede. Derefter spurgte jeg ikke nogen anden end Ole Sagen om raad og af ham fik jeg al den underretning jeg trængte. Denne samme sagsfører forsøgte en anden gang at narre mig i en sag hvor han var sagsfører for den ene siden. Dengang vidste jeg han prøvede sine streger, og fortalte ham, at selv om jeg ikke hadde ret, saa kunde han ikke nægte for andet end at jeg hadde magten, og ifald han ikke likte kjendelsen kunde han appellere til en høiere ret. Han blev da fint og truede med at appellere sagen, samt beværtede med nogle mindre smigrende bemærkninger. Da lod jeg ham forstaa, at hans mening om mig var ligegyldig for mig, hvad den end var, samt at jeg neppe var saa stor toff som han ønskede jeg skulde været. Det blev ikke noget af hans appellering. Engang til fristede han mig efter jeg kom ind i Auditor embedet, men dengang bare lo jeg ham op i ansigtet. Siden fik jeg være ifred. Han er den eneste sagsfører der har forjagt uredelighed imod mig, i embeds medfør, af alle dem jeg har gjort forretninger med.

Høsten 1900 var igjen valgaar og jeg fik dengang enstem-migt Folkpartiets nomination for gjenvalg. Jeg erindrer vi sad i Conventionhallen, tørste og varme, og det kom for mig at jeg burde saa fat i noget lemonade for os. Jeg gif saa og fik fylt en noget stor bøtte med lemonade. Netop som jeg kom tilbage til Conventionhallen blev min nomination be-kjendt for forsamlingen, og naar de saa mig staaende der med bøtten i haanden blev det en svare hujen og skrig. Jeg skulde naturligvis ha sagt noget til dem dengang og bist dem, jeg var taknemmelig, men dertil var jeg for undselig og krøb tilside. Dette tog de ikke ilde op og dermed blev det. Det fortaltes

at jeg endog hadde været foreslaaet som republikanernes kan-didat det aar i deres convention. Dette kunde det dog ikke være tale om, fordi jeg ikke var deres partimand. En ved navn Chamberlain blev min modkandidat det aar og var ad-fskillig rundt for at vinde stemmer. Det blev en saa frygtelig vaad høst dengang, at det var næsten uraad at komme rundt noget. Jeg var heller ikke ude noget at tale om, bare en kort tur ned til Belan for at høre en af vore talere der. Resultatet af valget det aar, var 901 stemmer imod 348, til min fordel.

Den anden termin i skiftedommerembedet hadde jeg meget bedre søgning i alleslags forretninger, men særlig med at gjøre homesteadprov for folk. Folk af næsten alle nationer var re-præsenteret. Jeg hadde en meget god ven ved navn Joseph Bronk, der skaffede mig en mængde landarbeide fra Bøhmere og Polakker. Disse folk var det meget haardt at forstaa uden de hadde tolf for sig, men de var meget høflige og redelige. Vi hadde igjennem de forrige aar slaaet ned prisen for alt slikt arbeide, saa paa slutten fik jeg bare to dollars igjen af et landprov, alligevel tjente jeg penger saa fort det aar at jeg fik opbetalt det landlaan jeg maatte gjøre det første aar jeg hadde embedet. Paa de fire aar jeg hadde skiftedommerem-bedet var det omtrent 500 der betroddede mig med sine land-prov. Saavidt jeg ved er der ingen der har havt flere paa samme tid.

En skifteretsdommer har ret til at egtevie folk, men dette var noget jeg ikke let kunde saa mig til at gjøre. I fire til-fælde maatte jeg forrette, men da blev jeg ordentlig tvinget dertil. Det blev dog ikke svært lange ceremonier, næsten bare at de gav hinanden løftet i vidners paahør. Alligevel blev de staute familiefolk.

En af mine embedspligter var at ordne med eksamination over dem der troddes at være findsbvege. Det var svært mange

jaadanne igjennem de aar jeg havde embedet, og siden ogsaa. Mange af disse tilfælder var det rent sørgeligt at betragte. Endel sindssyge var tildels farlige. Jeg erindrer en, som blev vogtet af sine folk i længere tid, og de prøvede om det vilde hjælpe at holde ham der, hvor han kunde være mere iblandt folk. De havde været inde med ham flere gange saa han kjendte mig godt. Naar vi havde vor 4de juli fest her var han ogsaa inde i byen. Jeg traf ham udenfor en handelsbod og han vilde jeg skulde følge derind for at arrestere Kjøbmanden fordi han havde givet ham forgift istedet for lemonade. Jeg forsøgte at forklare for ham at det kunde umulig være saa, men da blev han sint og slog mig haardt for brystet. Da det gjorde meget ondt blev jeg harm og greb hans arme for at holde ham. Saa fort jeg fik tag tvilede jeg paa om jeg kunde holde ham, da de var at holde i som jernstenger. Kun et lidet ryk saa stod han løs. Netop som dette stod paa brød det løs med et frygteligt regn og tordenveir. I en haft fik jeg tilfammen nogle farer for at prøve tage manden i forvaring. Han tog tilbens det forfeste han kunde naar det begyndte regne saa fælt. Vi fandt ham igjen under en bordstabel. Vi foreslog for ham at det var bedre han fulgte med til et hus og han kom med. Vi tog ham da ind paa vort lille fængsel. Nogle timer efter blev han rent rasende saa lensmanden maatte ha ham ind i et af jemburene. Der blev han ikke længe, da han brød tvert af nogle jern derinde som var sat der til at holde en liden feng, og han holdt paa slide jernfengen istykker ogsaa. De tog ham da ud og det tog fire haandfaste mænd til at binde ham. Den næste dag blev han sendt til ahuset hvor han døde efter en uges forløb. Jeg har ofte undret mig over, hvor han fik al sin styrke fra.

Det var saa meget uhyggeligt arbejde i dette embede at jeg bestemte mig til at slutte ved udgangen af denne termin. I

arvesagsforhandlingerne var det at høre sørgende slægtninger fortælle sine besværligheder. Ikke saa sjelden fik jeg se hvor opfindsomme de var, i at udtænke planer, for at strabe til sig saa meget som mulig udaf de efterladte dødsboer. Saa var det at udnævne formyndere for umyndige børn og efterse at formynderne ikke ødslede med deres midler. Engang var det en hel opstuds over udnævnelsen af en formynder for en gammel mand, der ødslede med sine eiendele. Det saa ud som om hele ondskabens hær paa jorden forsøgte sit bedste for at hjælpe ham. Saa var det som før sagt at eksaminere de sindssyge, hvilket vistnok var det aller ubehageligste. Dertil kom at jeg ikke havde uddannelse i retskyndighed, saa jeg var altid i ubished om enten jeg forstod lovene rigtigt.

Smaaagutter.

For en tid tilbage saa var det en almindelig skik blandt Sambands korrespondenter, at skrive op sine levnetsløp, hvorav endel gif saa langt tilbage som til 1848 og siden fortalte de hvordan det havde gaat opigjennem aarene — meget godt læsestof, forresten. Men der fandtes ikke spor av at de nogenfinde havde været smaaagutter. Der var altsaa noget som var utelatt. Derfor har jeg tænkt, og gjort mig selv det spørgsmaal, at hvis jeg nu skulde skrive og ikke lægge skjul paa vor egen skrøpeligket, men være sandheten tro, om det da vilde bli taalt blandt de finere (mer kritiske) læsere.

Na ja, Hr. redaktør, la mig saa lov! Det gjør saa godt i en gammel krop, som har tat skade av nybyggerlivets besværligheder at saa fortælle om sine guttedage. Saa begynder jeg med aarstallet 1848. Marsken til at jeg tror mig saa sikker om dette aarstals rigtighed er at jeg kan husse hvordan kvindfolkene graat da soldaterne rejste til krigen i Danmark. Jeg

var ikke fuldt fire aar gammel dengang. Halsten var ældre og Syber yngre.

Saa var det en dag vi spurgte mor: Hvad tid skal vi faa reise til kirken? — Da, naar blommerne vokser paa dørahella, var svaret, og saa var hun saa blid i stemmen, at vi kunde ikke andet forstaa end at hun mente det oprigtigt. Hvorfor skulde dette være saa umulig? for Even i Viken hadde været der og hørt nye klær til os, Hans i Bladsen hadde været der og gjort os nye sko av hjemmebarket lær, og far hadde bestaaet dem med hæljern. Alle disse saker hang oppe paa loftet, fuldt færdige.

For at gjøre en liten forberedelse til denne reise fik jeg og Syber fat paa en kniv og gif bort i skogen for at faa os nogle ridepiske. Paa veien hjem lagde vi dem ned for at beskue dem, og jeg gjorde da det forslag at vi maatte ta barken av. Vi tok da i hver vor ende av en kjæp og jeg til at bearbeide den med kniven, men snart var jeg borte i hans finger, saa han maatte slippe taket. Vi blev siden enige om at de tok sig bedre ut med barken paa. Samme tid kom katten mjauende rundt føtterne vore, og jeg gjorde Syber da det forslag at han skulde ta den bedste piiff og prøve den paa katten. Jeg holdt i rumpen mens hun trak fremad alt hun orkede. Syber stillet sig op like foran. Han hævet sig paa tærne og kom ned igjen saa kjolen han gif i slagsede like op paa midten hans — og hvem kunde ha trodd at den lille paak kunde slaa saa haardt! Om han traf katten? Jeg skal tro han gjorde, men da min haand var i like linje med katteryggen saa fik jeg smake dens top og den var jo det farligste. Hvor katten blev av det vet jeg ikke, thi mine øine blev saa fulde av taarer paa en gang at jeg ikke kunde se. Jeg sprang rundt og skrek saalænge kræfterne holdt ut. Da jeg fik saavidt tørket taarerne av øinene at jeg kunde se, var haanden opsvulmet, men smerterne

begyndte at gi mig. Vi lærte dog noget av denne affære. Jeg sa til Syber, at hvis det gjorde saa ondt for katten som for mig, saa var det stygt til stel med katten. Han syntes det samme.

Reisen til kirken lot nok ikke vente paa sig længe, og skjønt der ingen ridning blev, saa skulde vi faa til kjørehest en skotgamp som far hadde. Dette navn paa hesten kom deraf at, da far var i sin tid Norges bedste bjørneskytter, saa hadde han for sik at kjøpe billige hester for at lægge dem ut til bjørne-aate. Saaledes utrustet blev vi sendt avsted tidlig om morgenen for at faa noget forsprang, hvad der skulde gjøre det mageligere for hesten. En kjæp vi hadde med os brukte vi til bytes saa haardt som vore kræfter tillot det. Men det var umulig at faa den paa sprang. Vi som hadde forestillet os denne reise som en lyttur med friske hester, var nu skuffet i vore forhaabninger, og tiden begyndte at bli os kjedelig.

Da vi var komne saa langt som til nærheten av Dimhus kom far efter med sin friske trav og kjørte os forbi. Da løftede gamlehesten paa hodet og vilde ha kjendt følge for enhver pris. Han hug i bakken med alle fire paa engang og kastede sig fremover som en skrub. Far sat bakenfor paa sit kuffesæte og jeg saa, han vilde sige noget, men kunde ikke fordi han lo hele tiden. Saa begyndte han at kjøre i skridt en tid og raabte: I maa ikke kjøre saa fort over søledammen, ellers faar de klæo dikka sølesvotta — hold ham tilbake. Ja, det skulde vi nok. Far strammede tømmerne og kjørte væk i friskt trav. Vi prøvde at gjøre som vi var befalet og holdt i alt vi orket. Men bæftet lot sig ikke tøile. Da saa jeg far blev mer alvorlig og kjørte med stramme tømmer likesom for at vise at den gamle skrabben ikke kunde følge ham. Men da tok han feil.

Paa denne maate kom vi saa tidligt til kirken at kun to mand var ankommet der. Disse fortalte, at det var længe

før messen skulde begynde. Tiden vilde vi da benytte til at se os om i prestegaarden, som vi hadde hørt saa megen tale om. Ved laabebygningen opdaget Syver en fjer under gulvet og krabbet efter den. Da han kom ut igjen, saa hadde han reidt til sine klær saa vi blev rent forstræffet. Den første bukse og trøje han nogenfinde hadde aatt i sit liv var nu spoleret. Vi hjalp ham saa godt vi kunde. Halsten gif ut i engen for at rykke op noget græs — men der reiste sig op en gaafestegg med en hvæsende lyd. „Han kvæse“, sa Halsten, og saa tok vi Syver mellem os og sprang saa fort vi kunde. Vi kom da forbi et litet hus hvor der var fremblaaft nogle papirstykker med nogen fine roser paa. „Nei, se dem,“ sa Syver, men der var ingen som vilde se. Det galt her kun at trive og saa dem sammen, saa kunde vi vel gjøre vore betragtninger naar vi var komne hjem.

Vi gif da idere og blev var at døren til storstuen stod paa gløtt. Her var da en sjelden anledning til at saa se noget herligt. Vi marsjerte ind over gulvet indtil vi kom omtrent „midtstubs“. Her la vi hænderne paa ryggen og lænet os op mot væggen, og saa begyndte vi at peke og hvise ind i øret paa hverandre: Naa, ser du detta der? — Der sat et fruentimmer horte ved kaffelovnen og hadde sine øine stivt fæstet paa os. Hun saa saa alvorlig ut, og saa begyndte vi at striglane paa hende saaledes som hun glante paa os. „Var det noget De vilde?“ spurgte hun. Nei la os gaa ut igjen, sa Halsten. Det gav gjenlyd i de store sale og nymalte vægge, og det skraklede affurat som nogle kalve skulde fare over gulvet.

Da vi kom utenfor i det fri, saa var det nok ikke frit for andet end at vi var litt sluføret, fordi vi hadde været næsvise, men det gif snart av, idet en livlig smaagut kom os imøte, hilste os venligt og spurte om vore navn og hvorfra vi var.

„Mit navn er Gullif Lindelien,“ sa han, og saa var vi snart i livlig samtale. Denne fik en hastig afbrydelse idet presten Østvold kom ut fra sit studerværelse med en meget høi hat paa hodet og iført fuld prestedragt. Gullif tok av sig luen i en fart. Vi gjorde nok det samme, men forsent. Presten var allerede forbi og kunde ikke se hvor høflige vi var. Vi satte paa os vore luer igjen, men det gjorde ikke Gullif. Han langede efter med nogen fæle byks og med engang var han side om side med presten og holdt skridt med ham. Vi gif da efter og betragtede disse ulike størrelser. Somme tider hadde Gullif luen under armen og sommetider holdt han den i haanden og svingede den frem og tilbake efter takten. Han tittede op engang imellem likesom han vilde spørge: Du ser mig vel?

Da vi vel var kommet ind paa kirkegulvet kom Gullif tilbake og sa, at hvis vi nu vilde følge ham, saa skulde han finde os en god plass, hvor vi kunde saa se alt som foregik i kirken den dag. Vi satte os da oppi koret, hvor vi sat nok saa stille, blot en lille afbrydelse idet Gullif hviste os i øret: „No ska dø sjaa, no koma dei mæ messjelærke.“ Dette var en snehvit kjole med et guldbroderet kors paa, som tok sig meget høitidelig ut.

Efter messen fulgte vi de andre ned paa Tingstugu, der menigheten brukte at samles for at hilse og tale med kjendte. Der tok Gullif op en daase av lommen, hvori han hadde ærme-knapper. Han hadde kjøpt sig en knappeform, saa han kunde selv støpe disse av tin. Disse vilde han selge. Ja, Halsten begyndte nu at undersøke sin kjøpeevne og samlede op i sin haand nogle Faabergknapper av forskjellige slags, deriblandt en halstfiling. En Reinligut, som stod bakenfor sa: „No æ dæ for noko tenklasjo du har der daa?“ „Dæ æ blyklasjo han har i beste sine, aa saa trur han at'n æ bære enn andre,“ sa Gullif, og saa vendte han sig rundt for at gi ham en hel lekse.

En saadan flom av ord i en klingende stemme og med saadan veltalenhet, hadde vi aldrig hørt fra en smaagut. Han overøste gutten i den grad at han næsten glemte, at han hadde en kunde som stod der og ventet. „Ja, hvordan er det, skal du kjøpe?“ sa han henvendt til Halsten. „Ja, men jeg har ikke nok pøing.“ „Ja, men hvis du vil ha en, saa kan du faa en for dette her.“ Der blev handel, og begge to syntes at være vel tilfredse.

Det næste, som tiltraf sig min opmærksomhet var, at gamle Nasen kom ind, tok op en nøffel og laaste op et skap, og til min store forundring var de øverste hylder fuldpakket av mat og brændevinsflasker. Han satte frem et glas, slog sig i en dram og drak saa hele forsamlingen saa paa. Derefter laaste han igjen, stak nøffelen i lommen og gif. Senere fik jeg vite, at paa grund av knappe pengetider hadde menigheten for skik at gi ham disse saker for utført arbeide paa kirkegaarden. Denne skik holdt ved i længere tid, men saa kom der klager paa menighetsmøtterne over at denne menighet holdt paa at gjøre en fyllesant av sin kirkegjener. Da blev det slut, og derved slut ogsaa paa Nasens bedste dage. Pengene kom vel siden ind lidt mere regelmæssig, men de forsløg ikke i sammenligning med de omtalte gaver.

Nei, nu kommer jeg nok væk fra min fortælling. Om reisen hjem igjen er der ingen ting at berette. Da vi kom hjem og far hadde sat sig magelig til at hvile efter reisen, kom vi rundt ham for at vise frem disse papirstykker vi hadde fundet i prestegaarden. Men saa begyndte han at grine stygt og bad os at gaa og brænde dem op. Ja, vi gjorde nok som vi var befaleet, men saa os mistænkelig om til alle sider. Vi frygtet at maaske var vi nu komne i gapestoffen og stod til latter for hele huset. For at avværge dette begyndte vi at fortælle om vort møte med Gullik Lindelien, at han hadde baaret sig noget underlig ad ved at følge side om side med presten til kirken.

Dette var ikke noget rart, sa Majekristoffer, som var der for at gjøre nogen skindfælder. Disse karer kjendes nok, sa han. Forrige uke var han hos presten i tre dage. De førte en livlig samtale hele tiden. Saa var det en dag det begyndte at bli mangel paa gode strøner, saa spurte han presten: Kan du vævra? Nei, det kunde han ikke. Ja, saa maatte han lære ham: Han la sig paa gulvet med en træstikke i haanden. Denne lot han passere frem og tilbake under sin ryg, og for hver gang slog han to slag i gulvet. Dette frembragte stor munterhet hos presten.

Vi saa aldrig mere vor ven Gullik i Norge. Han reiste senere til Amerika, med hele sin slægt og æt, og bosatte sig i nærheten av Grand Meadow, Minnesota. Gullik er død for mange aar siden, men slægten bor vist fremdeles der endnu.

Ja, nu har jeg skrevet om vore smaagutdage. Godt var det vist, tænker jeg, at vi ikke dengang vidste hvad vi siden hadde at gjennomgaa. De merker vi har sat utslettes ikke kanskje snart. De hus vi bor i kan maale sig med hvad vi saa i prestegaarden, og hver av os kan sige: „Jeg har gjort min pligt.“ Vi har ikke været smaagutter hele tiden.

Saa en venlig tak til hele bestyrelsen, som kunde greie sin opgave saa mesterligt og gjøre det saa hyggeligt for os paa Valdrisstevnet den 9de og 10de september 1915.

Ole Rustebakke, Dahlen, N. Dak.

Myntfundet paa Traaen i Røllag, Numedal.
(Beskrevet av Profesjor Dr. R. B. Stenersen.)

Paa gaarden Traaen i Røllag herred, Numedal, blev den høsten 1906 fundet en anseelig skat, bestaaende av søvsaker fra middelalderen.

Traaengaardene — der er fire av dem — ligger et li...

stykke nedenfor Røllag kirke paa østfiden av Laagen. Fundet blev gjort paa mittre Traaens grund og ganske tilfældig. Fra elven gaar der en gangsti opover en sandbakke og videre til gaarden. Denne sti har i tidens løp gravet sig ned omtrent 20 tommer i bakken. Da gaardens eier, Gullik Traaen, en dag gik her, saa han, at der i sandet laa noget som blinkede. Dette viste sig da at være en sølvring, og ved nærmere undersøgelse kom der for dagen en hel del mynter og andre saker av sølv. Det saa ut som om skatten hadde været nedlagt i to dele nogle tommer fra hinanden, mynterne for sig og de andre saker for sig. Der fandtes levninger av et stykke grovt vævet tøj, som hadde være svøpt omkring sølvsakerne. Disse levninger smuldrede hen ved optagningen. Steder hvor fundet blev gjort maa ha ligget $2\frac{1}{2}$ til 3 fot under overflaten av bakken for gangstien skar sig ned der.

Sr. K. Valle, lensmand i Røllag og Veggli, tok vare paa fundet og indsendte det til Universitetet, hvorefter det i sin helhet erhvervedes av dettes samlinger, mynterne av myntkabinettet, og de andre saker (en anseelig og smuk samling av betalings sølv) av oldsaksamlingen.

Mynterne er ialt (brudstykker medregnet) 128 stykker, hvortil kommer en upræget (blank). Profesør Steneren har gitt en beskrivelse av disse mynter i et tysk tidskrift „*Berliner Münzblätter*“ i Februar 1907.

Mynterne omfatter ti kufiske mynter, samtlige fra Samanidernes tid. (Oplysningen om disse mynter skyldes Profesør Alex Seippel). De er præget paa forskjellige steder, saasom, Al-Sjafj, Samarqand, Enderaba og Buharara i den sidste halvdel av det niende aarhundrede.

Fundet omfattede ogsaa 10 angelsaksiske mynter, samtlige av Ethelred II, aarstal 979—1013; 1014—1016.

De forskjellige myntsteder er: Eoferwic (York), Dynaford

(Dyford), Liman (Lyme), Lincolne (Lincoln), Lundene (London), Northwic (Norwich), Roscafter (Rochester), Wincafter (Winchester). Navnene paa de forskjellige myntmestre er ogsaa angivet.

Av tyske mynter er der 104. En bærer saaledes navnet Otto I, 936—973, kronet som keiser 962. Andre Otto II, 973—983, eller Otto III, 983—1002, kronet som keiser 996. Ottomynten er præget i Røln. Nogle Bernhardsmynter, som bærer navnet og billedet til hertug Bernhard I, 973—1011, er præget i Sachsen. Det var ogsaa endel Adelsmynter med billeder av kirker og forøvrigt nogle billedtegn som skal betyde en eller anden legende.

De to sidste mynter i fundet skriver sig fra Svedeh, og er saaledes danske. De tilhører tiden ca. 940 til 960.

Vi har set at de sildigste av mynterne tilhører Ethelred II (979—1016), Otto III (983—1002) og hertug Bernhard av Sachsen (973—1011). Herav fremgaar det da, at skatten maa være nedlagt omkring aar 1000 eller i begyndelsen av det 11te hundreaaret. Saafremt mynt No. 24 virkelig tilhører Otto III (og ikke Otto II) har vi her en terminus (post quem?). Paa dene mynt fører han titelen imperator, og han blev kronet i 996.

Forøvrigt fortjener det at bemerkes som en eiendommelighet at fundet indeholder like mange kufiske og angelsaksiske mynter.

Om sølvsakerne.

Sølvsakerne i dette fund blev erhvervet av oldsaksamlingen. Sr. Prof. Gabriel Gustafson var desværre syk da herredshistoriens forfatter var i Kristiania for at søke oplysninger til historien. Gustafson fik jeg desværre ikke tale med. Konservator Mørk fortalte mig dog endel om fundet. Likedan har

Fru sogneprest Seip, Kollag, fortalt mig om hvordan sølv-sakerne saa ut.

Konserverator Mørk fortæller: Ja, sølv-sakerne var saakaldt „haksilber“; smykker og stænger samt endel ophakkede sølvstykker av smykker. Denne ophakking (ja, lignende fund fra samme tid fortæller det samme) fortæller os, at folk heroppe dengang ikke tænkte saa meget paa at det var smykker, men de tænkte paa at det var penge; det var nok mange hele ringer og andet i fundet, men likevel var det vist meningen at bruke det til betalings-sølv. Sølv-sakerne var forarbeidet nede i Orienten, kanske bare nogle aartier før nedslæggelsen. Nede i Orienten brugtes ikke smykkerne saa meget til betalings-middel istedetfor penger; de bruktes der mere til smykker.

Fru Seip uttalte sig om sølv-sakerne: Der var blandt de fundne sølv-saker flere massive, nydelige armbaand og andre sølvsmykker samt endel stubber av armbaand etc. Armbaandene og ringene var ting saa vakre at folk kunde misunde hverandre dem, selv om de er arbeidet for ca. 1000 aar siden.

Av Nils G. Stærnes, i Kollag og Veggli Herreds Jubileumshistorie, 1814—1914. — Indsendt ved S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dakota.

Det første skolehus i vort distrikt i Manitowoc Co.

Vi kom til Manitowoc County sidst i 1854, ifra Town of Holland i Sheboygan County. I almindelig tale kaldte vi det for „Town Tretten“. Der hadde mine forældre farmet i omtrent fem aar, midt iblandt hollænderne. Vi kom til at bo i vestre bradden paa det berømte valdris-settlementet, paa den otti som beskrives som West half Southeast quarter i Section 29 i Town of Cato. Paa East half of samme quarter bodde Bøye Amundsen Bøe fra Bang i Valdris. Hans lovlige navn var

Bøyer Amunds, og han var en av townets ledende mænd, som blev meget brukt i forskjellige offentlige stillinger. Foruten at være farmer var han en dygtig smed. Østenfor Bøyes otti laa Haakun Knudsen Nobles land, i Section 28, og like nord for Haakun var Gudmund Berge. De var begge fra nordre Valdris, men Berge var vist bangsgjælding, mens Noble var fra Vestrefølden, som hørte til Vestre Slidre. Nærmest syd fra Haakun var Ole Nabol, Haakuns svoger, men selv fra Skrautvaal. Disse utgjorde en sluttet klynge og hørte til samme skoledistrikt. Længere øst var Erik Ton, Lars i Ringen og Somefamilien. En mils vei like vest fra os var Lars i Nilsbrøsta, men vistnok utenfor vort distrikt. Disse som her er nævnt utgjorde mot nord frontierposten av „Valdriskolonien“, og de var en saa at sige avsondret grænd, idet de var skilt fra hovedkolonien i Liberty og Eaton towns i syd, ved en strimmel befolkning av eirisjer og „vestlændinger.“

Fra Knappsbroen over Manitowocfloden kom en gammel utlagt vei, som gif over Weblen, Amunds og Noble farmene til Clarks Mills og videre østover til Manitowoc. Den gif her i en vinkel av 30 grader nord av øst. Den krydsedes av en anden vei som laa mellem Noble og Amunds farmene og fulgte sectionlinjen sydover. Paa denne vei ligger nu landsbyen, jernbanestationen, Valders, der hvor nævnte nord-syd vei skjærer den gamle Calumetveien, hvor ogsaa sectionerne 32 og 33 i Cato og 4 og 5 i Liberty støter sammen. Den korsvei hvor veien fra Knapps bro til Clarks Mills skar nord-syd veien var den lille valdrisgrænds mest viktige punkt, og det var her distriktets første skolehus blev opført. Distriktet rak sydover til townlinjen og maa ha indbefattet tre eller fire kvadratmil, med vor grænd i nordkanten. Skolehusets acre eller saa av land laa i hjørnet av korsveien, paa Nobles land østenfor sectionslinjens vei, men søndenfor Clarks Mills veien,

og var tæt beboet med skog. Amunds smidjen stod et litet stykke i ^{vest} vest, efter veien; og litt længere ^{vest} vest var Amunds's farmhus.

Det siges at distriktets arkiver viser at det var organiseret allerede i 1854, og folk som nu bor der mener at skolehuset blev bygget da. Men det var mot enden av det aar at vi kom til grænden. De andre fire familjer var kommet før. Og skolehuset var den tid ikke færdigt, men kan ha været paabegyndt, skjönt jeg har mine tvil derom, thi jeg husker da man holdt paa med at tømre op væggene.

Mændene i distriktet kom sammen, lifesom til en av de almindelige dugna'er de brukte at faa sammen f. eks. til at „logge“ sine kliringer (clearings). Sver bragte sin øks. Andre redskaper, slike som sag, naver og høvl, tok vist nogen med sig; thi der var dem som kunde bruke disse, men øksen var blandt rydningsmændene hovedredskapet, og alle var de mest i at bruke den. Først ryddet de tomten for trær og fik av disse flere av de stokke som tømredes op i væggen. Resten av bygningstømret hug de ned i tomtens umiddelbare nærhet. Huset kan ha været 18, maasse endog 20 fot langt, med litt kortere tværvæg. Der var to vinduer i hver langæg. Døren, i den ene tværvæg, vendte mot syd. Stoffene blev optømret med barken paa, utælje, og væggen blev gjort tæt ved at kline murkalf i sammensøiningerne eller aabningerne.

Det blev ikke tale om at gjøre mer end det høist nødvendige. Formaålet var at faa til et hjem for den vordende skole, hvor de smaa kunde bli beskyttet mot kulde og ubeir. Det vilde man gjøre, og mer var der ikke raad til. Pionerernes tid var kostbar hele aaret rundt, og naar der ikke var det ekstra jag med vaar- og høstarbeide, saa var der den endeløse „kliringen“ — nedhugningen av skogen og rydningen av grunden for at utvide aferomtraadet. Derfor ødslet man ikke noget unødven-

digt arbeide paa skolehuset. Stoffene var „fjoret“ (hugget) av med øksen, og de var ikke nøiagtig samme længde i væggen, saa at enderne stod ut av nøvene i meget forskjellig længde. De blev ikke jiden avhugne eller avfagede, men var, saalænge huset stod, en staaende indbydelse til smaagutterne til at flybe op paa, og disse mottok ogsaa opfordringen oftest med lyst. Jeg hadde nær sagt, at sag ikke blev brukt paa stoffene, men dør og vindusaapningerne var vel blit skaarne ut med sag, men de kan jo ogsaa ha blit hugget ut med øksen.

Bed Clark's Mills, en kort mil borte, var billige bord at faa, utav de svære, strake furutrær som vokste langs Manitowoc River. Bordene var for det meste „clear“ og kunde faaes op til etpar fot brede. Men de primitive sagmøller leverte stof saa skrubbet at det var bokstavelig „rough“. No slike bord, i naturlig, uhøvlet stand, lagdes baade gulv og himling. Læreren's pult eller kateder var sammenspiiret av høvlede bord. Den stod bortved den nordre tværvæg midt imot døren. Paa hver side av døren stod langs væggen, en kraf, hvorpaa flaskerne hadde sete, mens de blev overhørte i sine lekser. Bortimot langvæggene stod de to læsepulte, en paa hver side altsaa. Disse var saa lange at de levnet blot rum nok at bornene med forjigtighet kunde smette forbi mellem enderne og væggen. Sver av dem bestod, foruten den nødvendige underbygning, av to lange, brede bord, der skraanet til siderne ikke ulik et laavetak; paa mønen var anbragt en list hvorpaa man kunde balancere bækhus, tavler og bøker. Bordene var i det mindste skrubbhøvede. Eleverne sat paa bænkene paa begge sider av pulstene. Bænkene var lavet av planker lagt løse paa blokke net fagede utav træstammer, skabber kan man kalde dem. Tilbørlikt henjyn var taget til at somme børn ikke er saa store som andre. Den ene bænk ved hver pult, nemlig den paa indsiden var lavere end den andre, som stod langs væggen. Men man

hadde vist ikke faat tid til at avhøve planterne, og det gif ut over busser og skjørt at slite dem slette.

Det at disse blokke eller stabber var av forskjellig høide gav engang anledning til et meget originalt paafund. Jeg husker en ung dame som var kommet fra Manitowoc by for at sprænge uvitenhetens mørke deroppe i storikogen, ved at holde skole i dette lærefæte, og som jeg aner var begavet med en stærkt utviklet ordensjans. Skolen var ikke ret talrikt besøkt den sommer, ja skolebørnene fik rum paa bænkene næst væggene, gutterne ved østre væg, og pikerne ved den vestre. Men de største rak op høiere end de smaa, som saavidt fik ansigtet op over pulten. Da hittet „skolemammen“ paa at stifte blokkene under bænkene saa at disse ene ende laa endel høiere end den anden. Ved at mønstre os rigtig fik hun ordnet det saa at alle rak like høit over pulten eller bordet. De mindste sat paa bænken øverste ende og dinglede der sine føtter et godt stykke fra gulvet, medens de største sat paa den laveste ende paa huk, næsten. Jeg var da blit saa stor, at jeg blev sløimand paa bænken laveste ende. Det blev traat at sitte saaledes hele dagen, og da jeg om kvælden klaget for mine trætte knær efter jeg var hjemkommet, maatte jeg forklare for far om det nye arrangement. Det traf sig saa at Boher Amunds da var distriktsskerk og far var treasurer. De tok sig da for at inspicere det nye botemiddel mot naturens diktum, at børn maa være nogen korte og nogen lange; og disse barbarer omordnede bænkene efter sit eget snevre syn paa kravet.

Mitt i rummet stod den svære „boy-stove“, en støpejernskasse med dør i den ene ende, fra motsatte ende steg ovnsrøret opigjennem taket. Svære træstykker slukte den med glubisk appetit, naar veiret var som koldest og styggest om vinteren, og da kunde den bli rødhet nedover siderne. Naar det var riktig koldt kunde det, trods den glohete jernkasse, hende at det blev

for koldt for dem som sat bortved væggene, og vi fik da ta vor tur bortved ovnen og saa finet os op. Mange var de som fik sine klær fængret ved at komme for nær.

Påilidst maa døren ogiaa saa sit „honorable mention“. Da man satte den ind opdaget man, at der ingen hængsler var anskaffet; men vore pionerer vidste raad. Nogen av dem hadde hængt op mangen en fjøsdør foruten jernhængsler, og saa maatte kunsten at ophænge fjøsdører saasom de gjorde det hjemme i Baldris tjene her. Klinken var et kunstprodukt for sig selv. Enten hadde man glemt ogsaa at kjøpe en jernklynke, eller man hadde med velberaad hu besluttet at hjelpe sig foruten saadan en luksusartikel. En træklynke kunde nu enhver lave. Og saa gjorde man en saadan. For at aapne træklinkerne fra utsiden brukte mange, især eirisjerne, at fæste en læderrem i klynkestangen og dra den ut gjennom et litet hul ovenfor klinken, og ved at trække i denne snor kunde man løfte klinken og løsne døren. En skorem kunde ha gjort utmerket tjeneste, men der var vist ingen der som kunde spare en saadan en. Den samme snarraadighet som greidde det med hængslerne synes at ha fundet utvei med hensyn til klinken, idet man boret et naverhul under klynkestangen, og ved at stifte pekefingeren ind derigjennem kunde man løfte klinken og late sig ind.

Denne sindrige indretning ledet sommetider til ubehageligheter. Det blev et ofte anvendt knep at sprette med naglen eller med en pinde paa den indstufne finger, naar nogen var ifærd med at løfte klinken utenfra. Det kunde ogsaa føre til ubehageligheter for de plageaander, som brukte dette fif. Paa denne maate gjorde en stor eirisgut sig til en lei plage især for de mindre børn, derved at han stod indenfor og næsten skamslog deres fingre, og de turde ikke klage paa ham til læreren fordi de frygtede guttenes grumme hevni. Men saa vilde Nemesis en dag ha det saa, at mens gutten i høiløyd fryd plaget

sine medelever, som holdt paa at komme ind, slog han ualminnelig haardt til en finger, som frygtløst skjov klinken op. Det var nu lærerens finger dengang. Gutten blev tat paa friif gjerning, og den flinke maate hvorpaa den finte lærers lineal danset over guttens haf, er endnu den dag idag et av de behageligste syn jeg har bevaret i erindringen fra det gamle logskolehus.

Omkring huset stod igjen nogle dygtig svære træer, men det meste av skogen var hugget væk, saa der var tykt med stumper i alle retninger, som var meget tjenlige naar man lefte gjemsel. Men for slikt som boldspil var de en hindring, og two-old-cat maatte spilles uti veien.

Det kan hende at de første lærere som bobet sig derop ikke var av de bedst utrustede, og det kan ogsaa være at der blandt de store og voksne gutter som gif der kunde være ustyrlige trolld, men de par første vintre kvidde nok somme familier sig for at sende unge børn dit, fordi skolen ikke hadde ord for at være ret ordentlig. Jeg husker at en vinter hadde man en lærer ved navn Marks. Det var den vinter gamle Berger var huslærer hos os og senere hos Thomas Helle. Vinteren derefter hette nok læreren Mark Crocker. (Det var saaledes navnet blev uttalt.) Det var han som gav mig den første undervisning i engelsk. Store Sølve Kjærra lovet at veilede mig lidt den første dag og det gif bra. I distriktet var omtrent like mange norske og irske familier og en tyff. Der var nogle store norske gutter, nykommere som strævet med at tilegne sig lidt engelsk, og der var ogsaa voksne og næsten voksne gutter fra baade de norske og de irske familier. Men av børn var der vist flere irske end norske. Det var ikke frit for andet end at man vilde gjøre sig lystig over at en saa stor gut som jeg ikke kunde mer engelsk end jeg syntes at kunne. Det begyndte med at den blide og rigtig vakre unge lærer eksaminerte mig i

alfabetet. Han hadde mig til at nævne over igjen flere gange to eller tre av bokstaverne. Saa gif vi over til at læse av det simpleste i boken, som var den gjængse spelling-book, men hadde et avsnit med læsestof i begynnelsen. Han holdt paa saa længe med mig at det vakte opsigt blandt de andre. Da jeg saa gif mig anvist en lekse, syntes jeg det var svært langt uti boken for en begynder. Det er ikke noget at fortælle videre om; det gif saa godt at jeg selv var overrasket da jeg snart befandt mig i second spelling class og i Third Reader. Og det var naturligt nok. Jeg kunde nok noget engelsk men hadde ikke prøvd at læse det, og saa hadde jeg hat god undervisning i norsk baade til at skrive og at læse, og gamle Berger hadde jo bragt mig helt igjennem brok, rentesregning og Regula de tri. En av de første dage mens jeg sat ved siden av Tom Rhons, der var voksen far, blev hans klasse i læsning fremfaldt. Jeg dristede mig da til at overse hans table, hvorpaa var et regnestykke, som jeg hadde set ham konferere med læreren om og begynde paa igjen flere gange. Den store table var omtrent tredjedelen fylldt med tal. Jeg saa snart hvad det hele skulde være om, og uten at jeg tænkte over hvad jeg gjorde, tok jeg griffelen og fortsatte med stykket saa fordyppet at jeg ikke ænsset noget før Tom trev tablen utav mine hænder. Han vatte en finger og skulde til at tørke bort min skrift. Men saa saa han paa det nærmere, tok griffelen og skrev ind en tre, fire tal som jeg ikke hadde faat tid til at skrive ned og tok saa tablen og formelig sprang hen til læreren med den. De kom begge bort til mig og det var med frygt og bæven at jeg fik svar frem paa lærerens spørsmål om jeg hadde „figured“ alt dette. Da kom det for en dag at baade læreren og Tom Rhons hadde strævet længe med det regnestykke og ikke funet løse opgaven nœiagtig, men jeg hadde gjort det. Det hadde til følge at jeg fik meget mer at gjøre derefter, baade mer og mere vanskeligt arbeide,

faa at jeg fik rigtig anstrenge mig de faa ufer til skoleterminens slut. Men det blev først under den næste lærer, næste vinter, at jeg fik begynde med den underlige decimal brøk, i hvis hemmeligheter hverken gamle Berger eller Zeite Rode hadde magtet at indføre mig.

Saa primitivt som log-skolehuset var, passede det godt ind i omgivelserne og forholdene. Alting var simpelt og tarveligt der. Men jeg tror dog at vi i det distrikt var i visse stykker bedre stillet end f. eks. borti selve hovedkolonien. Ja bedre end i distrikter hvor befolkningen var overveiende amerikansk. Jeg tror at konkurransen mellem eirisjerne og os norske skærpede begge elementer, og vi hadde den følelse at vi var helt foran andre distrikter rundt os. Jeg tror endvidere at den omstændighet at vi var norske fra forskjellige bygdestrøk, valdriker, folk fra Skien, Kristiania, Bamle osv. bidrog til mer aandelig aarvaakenhet. Nok var det vi var de omliggende distrikters frygt paa spelling-skolerne, og vi gjorde ordentlige forstog til disse prøver i skolehusene rundt og stavede ned baade deres egne „spellere“ og slike som det sagdes var importeret som leietropper.

Skole-distrikterne var smaa i denne del av countyet, og derfor blev det ikke langt mellem skolehusene. Clarks Mills skolen var mindre end halvanden mil nordøst. Cato Falls huset omtrent en mil og en kvart nordvest. Knapps og skolen ved Balders kirke var omtrent halvtredje mil mot vest og sydvest. Og saa var der et „synna svampen“, syd og øst fra os, kanskje nærpaa saa langt borte. Man ser at vort skolehus var i mitten av en klynge av en fem—seks smaa distrikter. Det hændte at elever tilhørende disse andre skoler ofte frekventerte vor, for at forlænge deres korte skolegang; thi skolerne holdtes ikke gaaende mer end tre maanedes aaret i de tidligste dage. Efter en tid fik man en kort termin om sommeren som

et tillæg til vinterterminen, hvilken sidste var anset for at være den vigtigste. Til den søgte man at faa de bedste lærere, helst mænd. Da var skolebørnene for en stor del voksne folk, som om sommeren ikke hadde raad til at gaa eller bli sendt. Disse store gutter især kunde være vanskelige at styre uten kraft til at gjennomføre ordensregler. I det kolde veir var det ogsaa vanskeligt at sende smaabørn, og for disse søgte man at faa holdt sommer-skole, og til lærer fik man da den billigste „skolemamme“ som var at faa.

Ved vor skole var der næsten hver sommer og for en del ogsaa om vintrene, elever fra Clarks Mills og Cato Falls, som tok del i undervisningen. Disse var mest børn av amerikanske handelsmænd og andre forretningsfolk, og var for sin alder gjerne videre komne end farmerbørnene. Disses nærvær var ogsaa en fordel for især os norske, thi de skapte en konkurransens atmosfære, om man vil; ti vi vilde ikke gjerne staa tilbake for disse mindre og yngre gjester.

Allt dette er i og for sig meget simpelt og trivielt, vil man si. Men det stildrer, saa langt det gaar, skolevilkaarene i vor pionerbygd og vistnok ogsaa i hundreder av andre nybygger før borgerkrigens tid. Det viser hvor megen pris settlerne fatte paa skoleutdannelse. Nogle av dem hadde saakaa gode skoler og var i besiddelse av adskillig kundskap; men de fleste var av dem som hadde maattet nøie sig med det tarveligste, blot saa meget at de kunde slippe for presten. Det var disse som av erfaring hadde lært hvor haardt savnet av endog de simpleste kundskaper ofte føltes og som av praktiske hensyn besluttet at deres børn skulde bli bedre stillet i dette stykke, der gjorde de største opofrelser og tok størst interesse i skolerne.

Log-skolehuset paa Noblelandet gjorde tjeneste til de første aar av krigen. Det undergik ingen anden forandring end den som veiret og tidens tand paaførte det. Gulvet og bæn-

ferne var længst blit „fletsletne“. Barken var faldt av eller pillet av baade ute og indvendig, og det hadde graanet og viftnof var adskillig funket jammen. Saa blev det kaseret.

For en ting, saa var det blit for litet, og det lot sig ikke let utvide. Men den gjæveste aarsak til at det blev opgitt, var den at det stod i distriktets ene ende, saa at især eirisbørnene fik en lang skolevei. Hvorledes det hadde gaat til at det blev opført i nordenden av distriktet vet jeg ikke, men har en mistanke om at norfkerne der har vift sig som gode politikere overfor sine irske medborgere, og fik det sat igjennem at huset skulde bygges ved korsveien der nord. Saa, snart efter frigens begyndelse blev det besluttet at bygge et bedre og større hus. Det var heller ikke noget palads, blot hvad man saart trængte. Men det var „frame“ og var malet baade ute og inde, og alle dese var høllet og net forarbeidet. Det stod oppaa den lange bakke en knap mil like syd fra det gamle loghuset. Om mange aar blev nok dette ogsaa forlitet og der blev tilbygget en forlængelse paa en 10—15 fot. Efter at jernbanen hadde kommet op igjennem settlementet fra Manitowoc og vestover, og byen Balders vokste op en halv mil, eller kanske mindre, syd for skolehuset, blev der krav paa bedre anstalter. Og saa kom tiden at det andet skolehus, paa bakken, blev avløst av et moderne, toetages skolehus. Nedover derfra har man en av de bedste kjællebakker i grænden, og man kan i godt føre ake næsten helt ind i byen fra skolen. B.

Til Søndfjordinger.

Nogle ord om indsamling til mindegave for bygden.

Kjære sambygding! Ved vort sidste aarsmøde i St. James i juli 1915 blev det besluttet at begynde en indsamling til en mindegave for Søndfjord. Undertegnede og Søndfjordlagets

raad blev udnævnt som komite til at iværksette indsamlingen.

Intet har hidtil været gjort, da vi ikke anjaa det for heldigt at begynde indsamlingen i den travle indhøstningstid. Men nu da denne er over, synes vi, at tiden er inde for arbeidets begyndelse. Avingen har ogsaa været fortrinlig, saa det nu bør gaa godt.

Det blev fremhævet ved aarsmødet, at Søndfjordingerne ligesom de andre bygdelaer bør sende sin hjembygd en mindegave. Sandt nok har laget sendt lidt før, men laget var saa nyt da, at gaven ikke blev hvad den burde været. Nu er vi mange flere, og nu kan vi gjøre noget, der vil være baade os og Søndfjord til ære.

Svori gaven skal bestaa, blev diskutert af aarsmødet, og den almindelige mening var, at hvis vi kan samle midler nok, skal vi bygge et gamlehjem paa et centralt og let tilkommeligt sted og forære det til Søndfjord. Fremdeles blev det ogsaa nævnt at om midlerne ikke vilde række til dette siemed, vilde et hospital være det næst bedste, og dette kan bygges billigere. Altsaa, mindegavens egentlige form vil blive afgjort senere, naar vi ser, hvad vi har at gjøre med.

Nu, tanken med denne gave er ikke den, at Søndfjord er saa fattig, at vi udvandrere maa sende en almisse hjem. Langt fra. Vel er der mange med smaa midler; men Søndfjord kan med rette rose sig af, at ingen søndfjording er tigger eller omflakker. De er strævsomme og selvhjulpne.

Nei, tanken er en hel anden. Denne gave vil vi bede Søndfjord modtage som et minde om os, som udvandrede. Vi vil ikke, at de skal glemme os. Heller ikke vil vi, at de skal tænke paa os som nogle utaknemmelige individer, der sporløst forsvandt i den amerikanske støbse. Tvertimod vil vi, at de skal erindre os som taknemmelige sønner og døtre, som i alle disse

aar har tænkt paa og drømt om vor fagre hjembygd, og som har længtet hjem.

Og saa vil vi sætte os et minde, der staar høit og med vakre flag vifter udover fjorden. Vi vil sætte os et minde, der altid vil skinne lyst mellem birketræerne. Og inde i dette hjem vil vi, at den nuværende og den kommende slægt skal finde en smuk indbunden bog med navnene paa hver eneste udvandret Søndfjording, der bidrager til denne mindegave.

Derfor bør hver eneste Søndfjording være med, saa navnet blir med i denne bog, enten han kan give en dollar eller tusind dollars. Send bidrag til undertegnede og glem ikke at opgive fuldt navn, fødested, nuværende bopæl, fødselsaar, udvandringsaar samt stilling.

Bygningen blir et minde om os alle. Bogen blir et minde om hvert enkelt individ.

Lad ikke nogen af vore slægtninge hjemme søge forgjæves i bogen efter navne paa nogen kjær, som forlod Søndfjord. Lad os alle være med og løfte i flok.

Kvittering for de modtagne bidrag vil blive offentliggjort i de ledende norske blade herover.

Frem med pen, blæk og papir og op med pengene eller checkbogen! Enhver bidrage efter bedste evne.

Deres sambygding,

S. A. Lindelie, formand, Grand Forks, N. D.

HISTORY OF THE NORWEGIAN PEOPLE, by Knut Gjerset, Ph. D. (Heidelberg). New York, The Macmillan Co., 1915. 2 vols. 1133 sider. \$8.00.

Det er et vældigt arbejde prof. Gjerset her har nedlagt, og resultatet er et verk, der uten forkleinselse for andre, vistnok kan betegnes som det betydeligste, der til dato er fremkommet fra en norsk-amerikaners haand om et norsk emne. Det er ikke for

intet, at forfatteren vandt en doktorgrad ved det berømte universitet i Heidelberg. Tyff grundighet, soliditet og lærdom slaar en imøte fra hver av bokens sider, og vi har her et verk, som holder maal med det bedste av det som er frembragt i noget land i retning av en fylldig og dog populær haandbok i fædrelandets historie.

Da vi for nogen tid siden saa en avisnotis om prof. Gjersets anstundende utgivelse av et arbejde om det norske folks historie, tør det ha været mer end en, for hvem forfatterens navn var forholdsvis ukjent, og som ikke har ventet sig snyderlig mer end et intelligent uttog i oversættelse av de bedste nyere norske verker paa dette omraade. De vil isaafald bli behagelig overrasket ved at finde, at man her har for sig en helt selvstændig bearbejdelse av kilderne, og at disse indbefatter ikke blot de skandinaviske, men tillike i stor utstrækning hvad der er fremkommet i nyere tid av engelske, franske og særlig tyske bidrag til de skandinaviske landes historie. En sammenhængende bibliografi over de benyttede verker vilde sikkerlig ha talt et snes sider.

Resultatet er, at der her foreligger et verk, der gjennomgaaende byr paa de slutninger, der er naaet av den nyeste historiske forskning, saa det kan læses med det største utbytte selv av dem, der i sin tid gjennomgik norske høiere skoler, for ikke at tale om den generation av norsk æt, der er født herover og vistnok som regel har et saare ufuldkomment kjendskap til sine fædres land. De hvis skolegang daterer sig om blot tyve aar tilbake vil snart jagt paa hver side finde spor av det uhyre kritiske arbejde, som er nedlagt paa dette omraade i den sidste menneskealder. Og de vil med forundring finde, at deres viden paa dette som saa mange andre omraader i høi grad trenger til en revisjon. Mænd som Sofus og Alexander Bugge, Gustav Storm, Ernst Sars, Ingvar Nielsen, Oskar M. Johnsen, Oskar

Montelius, Finnur Jonsson og Konrad Maurer har jo omstyrtet eller modificeret snart sagt hele den mytologi, som man endnu i ottiaarene puget i Norge, som god og troværdig historie.

Det siger sig selv, at prof. Gjerjet opfatter historien i dens moderne betydning, ikke som en krønike over fyrsternes private affærer eller de mer eller mindre ilde begrundede slagsmaal, de førte med hverandre om lande og provinser, men som en tilrettelægnings- og et folks udvikling fra barbari frem til en menneskeværdig tilværelse og en vis grad af almindelig civilisation og oplysning. Den rent politiske og militære historie spiller en nærmest underordnet rolle, idet hovedvekten lægges paa de økonomiske, sociale og kulturelle forhold, ibefattet greie oversigter over litteraturens udvikling gennem tiderne. Og overalt har forfatteren, saavidt nærværende anmelder har evne til at dømmes om det naaet ned til kjernen, og viser sig som en veileder, hvis førerskab man med tryghet kan gi sig i vold.

Særlig interesse frembyr kanske halvdelen af første bind, der handler om den førhistoriske tid, vikingetiden, den norske opdagelse af øer og lande i vest og indførelsen af kristendommen. Ti paa intet omraade har den nyere forskning endevendt saa mange løse teorier som netop her. Nærværende anmelder har selv søgt at følge en smule med paa dette hold, og mere specielt i den litteratur, der er sprunget op om den norsk-islandske opdagelse af Amerika, og kan kun si, at forfatterens behandling i høi grad vidner om den kritiske grundighed og alsidige læsning, som sienssynlig er bragt til anvendelse paa hele verket.

Selv et baniskelig emne som den nynorske maalbevægelse, paa hvilke bore landsmænd herover gennemgaaende har et forbausende skalkjært syn, har her fundet fortaelsfuld og sympatetisk behandling, om end forfatteren her ikke helt vil tilfredsstille. Naar det saaledes (bd. 2, side 499) fremstilles som om

bønderne nogenlunde straks slog almen fylking om kravet paa landsmaalets fidestillethet med det norsk-danske sprog, indeholder dette en betydelig misvisning. Der trængtes en aarrække af det ihærdigste oplysningsarbejde særlig fra almue- og folkehøjskolelærernes side, før de endelig samlede sig saapas om denne sak, at den vandt frem til seier i stortinget. Embedsstandens og byernes sprog stod i lange tider for dem som det fine, mens deres eget syntes simpelt og udannet. Og det var først efter at lederne fandt øre for den kjendsgjerning, at et paatvunget fremmed sprog er en værdighed for en fri nation, at selv landbefolkningen i nogen større grad fylket sig under det nye merke.

Derimot har forfatteren ved behandlingen af den politiske udvikling siden 1814 ikke formaaet at frigjøre sig helt fra den gjængse historiefriivning i Norge, som det hittil har lykkedes at kaste en huldrerappe over den kjendsgjerning, at den norske embedsstand, hvis forbitrede kamp mot demokratiet lægges aapen nok i dagen i stor utjæfning tilhørte danske og fiesvig-holsteniske indflytterfamilier, der i sit indre sølte sig rodløse i landet og saa ned paa dets oprindelige befolkning, saa kampen i sin inderste grund stod mellem nordmænd af gammel rot og de under dansketiden indvandrede fremmede slegter, der nu saa sin magtstilling truet. Dette for nordmænd saa ydmygende kapitel i landets historie, er det dog kanske likejaa heldig ikke at lægge frem for utlændinger i al sin nøkenhet. Spørsmålet er desuten løseligt berørt under omtalen af de sociale forhold i det 17de aarhundrede (bd. 2, side 281) hvor det heter:

"The struggle between the *bønder* and the new upper classes was aggravated, also, by the fact that the burghers, as well as the officials, consisted largely of foreigners, who came to Norway to seek new opportunities. They felt in no direct touch with the common people and treated them with an offensive haughti-

ness, and not infrequently with an insolent arrogance, which engendered the most innate class hatred" etc.

Alt ialt har vi da her et arbeide, av hvilket vi kan være stolt, en bok der burde findes i hvert eneste norsk-amerikansk hjem ved siden av Bibelen og Snorre.

Der har været en del efterlysning i det sidste efter en kompetent mand, der kunde gi os en paalidelig, omfattende og paa samme tid populær og interessant fremstilling av den norske historie i Amerika til dato. Det staar klart for undertegnede at prof. Gjerset er manden. Og det er at haabe, at han nu vil føle sig frijet til at gaa igang med denne sikkerlig baade vanskelige og lidksomme opgave.

Washington, D. C., Nov. 1915.

Zuul Diejerud.

LIFE STORY OF RASMUS B. ANDERSON, Written by himself, with the Assistance of Albert G. Barton. Appended an Anderson Bibliography. Madison, Wis., 1915. 678+XIX pages, large octavo. \$3.00, bound in cloth.

Denne bok er i stor, grei tryk, paa tykt, godt papir, og av rent mekaniske hensyn er det en fornøielse at læse den. Men indholdet er ikke blot interessant, det er rent ut fængslende; saa at naar man har begyndt paa den er det ingen let sak at lægge den fra sig, og man venter utaalmodig til man kan fortsætte. Fra alle sider betragtet er den et betydningsfuldt verk og en vigtig forøgelse av norsk-amerikansk bokavl.

Anderson er saa vel kjendt og der er saa som ikke har en mer eller mindre bestemt mening om hans fortjenester og betydning som en magt og kraft blandt os, saa det er ikke paafrævet at gi nogen bedømmelse av det livsløp og den virksomhet som boken saa vel skildrer. Skjønt han er snart sytti aar er han endnu i sin bedste kraft, saa at det endnu forhaabentlig vil gaa mange aar hen før vi „er færdig med ham.“ Men nu

da hans erindringer foreligger, tror vi at burde raade enhver til at anskaffe sig verket og læse det. Vi tror at endog de som tror at de kjender ham bedst og har fulgt med i hans karriere, vil tjene paa at saa dette samlede overblik av hans liv og virksomhet. Det kan godt hende at endel vil finde at de maa revidere sin dom og værdsættelse av manden; og de som ikke har hat leilighet til at bli saa vel kjendt med ham vil finde bekjendtskapet værd at gjøre. Vi mener at vi er berettiget i at uttale os saaledes. Ti han er unegtelig en av vort folks første mænd. Han har tat del i og været en iagttager ved kanske flere vigtige begivenheter end nogen anden blandt os. Hans bekjendtskap med mænd av alle klasser, og især literære størrelser saavel som kunstnere, statsmænd, videnskapsmænd osv, er enestaaende stort og intimt. Hans egen virksomhet og frugtbare arbeide har gjort ham til en av vore bedste repræsentanter for den norske slegt i Amerika. Vaade for hvad han kan fortælle om folk og omgivelser og for sit eget virke, er boken at anbefale.

Den er mer end en personshistorie, ti den er saa at sige en række levende billeder, der fremstiller vort folks stræv, utholdenhet, utvikling og befæstelse i landet; ti Anderson er ganske vist en saa alsidig type paa en amerikaner av norsk blod og norsk interesse som vi kan opvise, og fra den side betragtet har enhver meget at lære fra denne skildring. Men vi tror at det er især den yngre slegt, som her har mest at vinde fra bekjendtskapet.

Blandt mangt andet som kunde siges, tror vi at boken vil findes en av vore bedste kildefskrifter til vor saga i Amerika. Og til denne rigdom av beskrivelser, anekdoter om mænd og tildragelser, samtaler og oplysninger, synes vi der burde ha været utarbeidet et sak- og navneregister. Det savn som vi tror vil føles i denne forbindelse er vistnok for en del avhjulpet ved bokens inndeling i de 150 korte kapitler med greie og orienterende

titler, men den blir vist meget brukt som opslagsbok, og som saadan burde den ha et register, som en bekvem tilfjættning.

Som man vil slutte av titelen er boken skrevet paa engelsk. Den vidner om en hukommelse som intet har glemt, og den gir indtryk av at være sandheten absolut tro uten omsvøp og forvridning og uten frygt og undskyldninger. Den kan bestilles hos forfatteren.

Saubuffen som giftekniv.

En historie fra Numedal.

Ja, er det ikke forunderligt med den lagnaden og den tilfikkelsen, den kommer ofte taslende til os i de mest forunderlige tilfikkelser, snart i den masse og snart i den. Det er tydelig slikt som jeg stadig har tænkt og sagt, at lod vi lagnaden raade, saa fik vi plent den vi skulde ha, om vi saa sad kurrende stille paa en laavekrak og venta.

Na ja, det har vi nu endda godt bevis i hende Sau Vergit. Til hende kom lagnaden greit og tydelig i form av en saubuff.

En saubuff?

Ja, ret og slet en saubuff!

Hun Sau-Vergit for i mange herrens aar med sau. Hun laa med havnesau langt nord i Dpdalsfjeldene og drev hver høst og vaar ud og op efter dalen med saudriften sin ligesaa sikkert og regelmæssigt som graagaasen.

Saa var det en høst, netop som hun var kommet hjem efter at have leveret sauerne, at den store saubuffen hendes slog sig vrang og strøg sin kos fra den andre bukkapen, som en anden rømling. Men da buffen var stor og pen og gif tilmed i femte aaret, var Sau-Vergit alt andet end likegjæll om buffen, og satte avstet efter buffen det forfeste hun orkede. Den bukketuggen skulde hun vel snart ta igjen, tænkte hun.

Men neimen om den sluggen var god at ta igjen. Buffen fatte rovespøelen ende i veiret, og kilede paa i duft og sprang, som skulde den lige til verdens ende med en mønstringsordre.

Folk efter veien forsøgte at faa tag i buffen, eller idetmindste saa innudd den sydover igjen; men det var som at ta efter horna paa en vildren, med vældige hop skvat han unda og tog saa spranget videre opover dalen og stansede først, da han kom øverst paa dalen til gaarden Sønstebø, hvor manden dengang het John, og han var enkemand.

Hid var nok buffens ærinde; thi her strøg han lige ind i jualet med engang og gav sig til at smaapræte.

Da Sønstebømanden aabnede døren for at se, hvem det var, stod en stor, graaort saubuff i dørstokken, og strøg sig spag og venlig imod ham.

„Ser er kommet reisende,“ sa John, „en stor ven saubuff. Sæt ham ind paa stalden saalænge, du Anne,“ henvendte han til den ældste datteren, „og giv ham bra hø, der kommer vel altid spurtag paa ham, for det ser ud til at være en aparta buff. Giv ham ogsaa en klype salt, han er vist saltjulten, for han sliffede sig tørstlig om kjæften og muldrede noget som vist betød salt.“

En stund efter sa John: „Nu skal du se, der kommer spurtag efter buffen,“ han saa et fremmed kvindfolk nærme sig gaarden. „Stel vel med hende, hun kunde gjerne bli stedmor deres,“ henvendte han til døtrene.

Ja, Sau-Vergit blev vel modtaget. Først blev hun trakteret paa det grusfeste, og siden bedt at stanse til næste dag, noget hun godt kunde trænge efter slikt en marsch, og nogen sæl hast hadde hun heller ikke nu, da hun hadde taget rømlingen igjen.

Om kvelden som de sad paa hver sin side av peisen og kosede sig ved det flammende haal, blev saubuffens eventyrlige færde

fortalt og drøftet fra først til sidst. Noget saa forunderligt hadde ingen av dem hverken hørt eller oplevet før, og en eller anden betydning maatte det ha, det var klart som dagen; men hvad var saa egentlig dette?

„Ja, det var greit, at bukken skulde bli der,“ mente John. Han fik kjøbe den av hende.

Men nu, den vilde hun nødig sælge. Han var nu saa stor og gjild og flog — og gif tilmed i femte aaret.

„Ja, saa faar du bli her du og,“ sa John, „og det var det vel bukken mente ogsaa, for den gif vel lagnadens ærinde.“

Jo, det trodde hun Sau-Bergit ogsaa, og dermed var den pagten sluttet.

Og var ikke dette lagnaden, saa ved ikke jeg.

Henrik Dravik.

Veggli, Numedal.

Om Lunin.

Mange aar tilbage bodde en mand paa Høggøigaarden eller Gafstton. Den mand kaldte de Lunin. Han hadde ord for at han brukte Svartekunstsboen. En ting er sikker, at han saa litt længer end andre, at han var langshynt. Det siges, at han var eier av alle gaardene paa Lersfogen undtagen en gaard, som kaldtes Tomtene, den kunde han ikke faa. Lunin gif til Lømtin og vilde kjøpe Tomtene og det gif Lømtin ind paa. De handlet og skrev sig imellem. Lunin skulde gi 1100 specie-daler, og Lømtin fik 300 daler kontant. Men i skjøden stod Tomterne for Søndre Langødegaarden og det vidste ikke Lunin. Da tiden kom at han skulde betale resten og motta gaarden, siger Lømtin: Jeg lyt vel til at flytte husene da, for det er bare tomterne du har kjøpt av mig og ikke gaarden. Lunin

var glad at saa slutte forlig og husene fik staa, men gaarden fik han ikke.

Han aatte en gaard i Etredalen som heter Lunde, men av en eller anden grund fik gamle Lundin den igjen, og det blev Lunin fint for. Paa Lunde var et fint smiusted som vog 18 bismerpund, og han vilde saa nogen til at gaa dit og faa fat i det om natten, saa ingen skulde finde ut hvor det var reist hen. Det maatte bæres paa ryggen, og det var ikke hver mand som kunde gjøre det. Det var bare en, og hans navn var Gofa-Kristofer. Sam fik han da overtalt til at gaa efter det. For sit bryderi skulde han ha en tønne korn. Det fortelles at han tok en ny hit og hadde steet i, og at han skjød sig „flek-annellem“ saa hans spor var usynlige. Thi det var om vaaren. Lunin fik smiusteed. Det siges at de ikke saa blitt paa hinanden efter den tid da Lundin forstod hvor det var gaaet hen.

Det er vel mange av Sambands læsere, som har hørt om Gofa-Kristofer. Han hadde styrke som en heft. Det siges det blev fattigt med Lunin paa hans gamle dage,

Canby, Oregon.

John Satter.

Mons E. Landsrud.

En af vore stante valdriser paa disse trakter er gaaet ind i evigheden, nemlig Mons E. Landsrud, der døde paa sin farm i nærheden af Emmons, Minnesota — den 27de august 1915 i en alder af 76 aar. Mr. Landsrud var født paa gaarden Landsrud i Vestre Slidre, Valdres, den 20de oktober 1839, og var søn af Endre og Magnehild Landsrud. Afspøde kom til Amerika i 1869 og bosatte sig ved Decorah, Iowa, hvor han indgif i ægteskab med Gro Ørmestad, ogsaa fra Vestre Slidre. I 1872 flyttede familien til Worth County, Iowa, og bosatte sig paa farm i nærheden af Emmons, Minn., hvor Mrs.

Landsrud døde i 1894. Mr. Landsrud efterlader sig 8 døtre, og en af disse, Belle Landsrud, er County Superintendent i Worth County, Iowa. En Søster af ham bor i Norge, og en broder, Anders Landsrud, i Albert Lea, Minn.

Mr. Landsrud var medlem af Synodens menighed. Det saa ud til at han var ogsaa interesseret for mindegaven til Valdris; thi da han fandt ud at jeg var bemyndiget til at modtage bidrag til Valdrisgaven, saa sendte han mig \$25 for samme. Jeg behøvede ikke at spørge ham engang. Pengene kom frivilligt. Dette var nogle uger før hans død.

Lake Mills, Iowa, 17de Nov. 1915. D. D. Ulbe.

THE MORTGAGE.

He bought in 1665 a farm of stumps and stones;
His name was God-Be-Glorified, his surname, it was Jones.
He put a mortgage on his farm and then in conscious pride,
"In twenty years I'll pay it up," said God-Be-Glorified.
The mortgage had a hungry maw, it swallowed corn and wheat.
He toiled with patience day and night to let the monster eat;
He slowly worked himself to death; and on the calm hillside
They laid, beyond the monster's reach, old God-Be-Glorified.

And the farm with its incumbrances of mortgage, stumps and stones,
It fell to young Melchizedek Paul Adoniram Jones.
Melchizedek was a likely youth, a holy, godly man;
And he vowed to raise that mortgage like a noble puritan.
And he went forth ev'ry morning to the rugged mountain side;
And he dug as dug before him old God-Be-Glorified.
He raised pumpkins and potatoes, down the monster's throat to pour.
It gulped them down and licked its jaws, and still demanded more.
He worked until his back was bent, until his hair was gray.

On the hillside, through the snowdrift, they dug his grave one day.

His firstborn son Eliphalet had no time to weep and brood;
For the monster at his doorstep ne'er ceased to growl for food.
He fed it on his garden truck and stuffed its ribs with hay,
And fed it eggs and butter; but it would not go away.
And Eliphalet, he staggered with the burden, then he died
And sleeps with old Melchizedek and God-Be-Glorified.

Then the farm fell to Thomas and from Thomas unto John.
Then from John to Eleazer; but the mortgage still lived on.
Then it fell to Ralph and Peter, Eli, Absalom, and Paul;
Down all the generations, but the mortgage killed them all.
About a score of years ago the farm came down to Jim.
And Jim called in the mortgagee and gave the farm to him.
There is no human heart so empty that it has no ray of hope;
He gave up the ancient farm, and went to making soap.
He grew a multi-millionaire, a bloated, pampered nature;
He owned ten railroads, twenty mines, and a whole state legislature,
And thousands did his gruff commands and lived upon his bounty.

And he came home, bought back the farm and the entire county.
G. Gr.

Skittering for bidrag til Valdrisgaven.

Før modtaget og skitteret for	\$1,531.36
Ubenevnt (fondet, B. Skidre)	1.00
Gustav Brandt, Park River, N. Dak. (fondet, B. Skidre) ..	25.00
Ole D. Hougén, Montevideo, Minn. (gamlehjemmet, S. Mordal)	5.00
Ved Ivar L. Heen, White Earth, N. Dak.: Fra ham selv \$10.00, Trond J. Lalim, Tioga, N. D. \$10.00, E. G. Odgaard, do. \$10.00, Trond L. Heen, do. \$10.00, Lars E. Heen, do. \$5.00, Christ E. Hensing, do. \$2.00 (alle til fattige i Bang), Ole J. Ringesta, Tioga, N. D. \$5.00, (fattige i B. Skidre). Tilsammen	52.00

Bed Anute Thune, Murdock, Minn.: Fra ham selv \$5.00, Johannes N. Thune, Winford, N. D. \$5.00, Ingeborg L. Dahl, do. \$5.00, Even E. Gollen, Kerkhoven, Minn. \$5.00, Toften E. Gollen, do. \$10.00, Ole D. Weslen, do. \$3.00, Mrs. N. J. Ellingboe, do. \$1.00, (gamle fattige i Wang). Til sammen	34.00
T. O. Brujord, Brinsmade, N. D. (fondet, N. Murdal) . .	10.00
Ove Sveen, St. Paul, Minn. (fondet, Wang)	1.00
Bed Ole Rood fra Anton N. Nybrotten, Argyle, Wis. (fon- det, S. Murdal)	25.00
Raft. Torgeir Høverstad, Philadelphia, (Oplysningsfondet, Wang)	10.00
Juul Dieferud, Washington, D. C. (Oplysningsfondet, N. Murdal)	10.00
Bed Erik S. Lomen, Zumbrota, Minn.: Fra ham selv (fondet, V. Slidre) \$25.00, Mrs. John N. Hyltan, do. (fondet, N. Murdal) \$20.00, Do. do. (fondet, V. Sli- dre) \$20.00, Miss Silda S. Lomen do. (fondet, V. Slidre) \$25.00. Til sammen	90.00
Bed E. O. Rüste, Blue Mounds, Wis.: Fra ham selv \$5.00 og Christian E. Engen do. \$5.00 (begge for fondet Etnedalen). Til sammen	10.00
Peter Peterson, Twin Lake, Minn. (fondet, Wang)	10.00
Anders O. Svingen, Atwater, Minn. (fattige S. Murdal)	10.00
<hr/>	
Til sammen til dato	\$1,824.36

Minneapolis, 26de Nov. 1915.

A. M. Sundheim, kasserer.

„Boken om Norge. Livsbilleder samlet for norsk-amerikanske skoler og hjem, til et billede av Norge før og nu, ute og hjemme, dets historie og kultur.“ Bed Nordahl Rolfsen, under medvirkning av W. Ager, Gisle Bothne m. fl. Kristiania. Forlagt av Jacob Dybwad.

Verket omfatter fem dele eller bind: I. Norsk barneliv. II. Norsk natur og folkeliv. III. Norske digte. IV. Norge gjennom tiderne. V. Norge i Amerika.

Første og tredje dele anmeldte vi etpar aar siden, og vi sluttet vor notis med de ord: Læser, anskaf dig hele verket saa fort som delene er at faa.

Nu foreligger femte og sjette del, nemlig Norge i Amerika. Sif de tidligere bind er dette net og tiltrækkende, og er av sif størrelse at det er let at haandtere, hvad en bok for skole- og familielæsning bør være, men er dog en bok av ganske stort omfang. Den klare tryk paa godt men hellere tyndt papir, gir den utseende av at være en mindre bok end den i virkeligheten er, ti den har mellem permerne 595 sider. Det er næsten faafængt at prøve at gi i en kort notis nogen ide om bindets rike indhold, som er dels skrevet for denne bok av norske og amerikanske nordmænd og dels utvalgt for en stor del fra foreliggende arbeider av norske skribenter i Amerika. Blandt bokens hovedinddelinger kan nævnes, som av de viktigste: Norrønafolket farer. Det nye land. Nordmændene (i Amerika). Sagn og jaga fra nybyggertiden. Den norske kirke i Amerika. Borgerkrigen. Enkeltbilleder fra norsk-amerikansk litteratur og kunst. Paa farm og i by (historisk og beskrivende).

Boken er blit saameget omtalt i pressen at enhver som læser bladene har vel faat et vist indtryk av dens mangler og fortrin. Kanskje meget av denne diskussion istedet for at opklare snarere er beregnet paa at forvirre emnet. Det bedste er at anskaffe sig bindet og for sig selv finde ut om det som er blit paatalt. Vi tror at kunne forsikre vore læsere om at de vil finde det værd baade tiden og det lille pengeutlæg. Boken med sine næsten 600 velfylde sider faar man for halvanden dollar (\$1.50).

Meget tiltrækkende er den rigdom av billeder, baade por-

trætter av kjendte mænd og kvinder og landskaper, farme, bygninger osv.

Spør et saa indholdsrikt felt er behandlet i et enkelt bind, figer det sig selv at ikke alt og alle kunde bli tatt med, som denne eller hin synes burde ha kommet ind. Spør utvalg gjøres blandt vore samtidige og blandt interesser som nu beskjeftiger os, kan ikke en mand eller endog flere mænd tilfammen, vente at kunne baelge og utfille saaledes at det vil hve enhver. Men denne omstændighet skulde synes at anbefale boken til opmerksom gjennomlæsning.

En anke som er fremkommet er, at bokens samler eller samlere har forbigaaet mænd, som har indlagt sig fortjeneste for sit virke blandt norfkerne, i norske institutioner, og i at fremme særlig norske interesser, og har skjænket sin opmerksomhet slike som har virket blandt og gjort sig bemerket blandt andre av landets borgere og i forbindelser som ikke er spesielt norske. Nu, vi undskylder ikke at mænd som har viet sit stræb til „sine egne“ er blit uteglemt. Det bør rettes paa i fremtidige utgaver. Men paa den anden side lyder det bygdesnevert og husmandsagtig at klandre boken fordi den gjør formeget av slike som er lik vore fædre i det at de farer ut „over de høie fjelde.“ Et sandt bilde av „Norge i Amerika“ maa ta med baade dem som tjener inden leiren og dem som har baaret flegtenes ry ut blandt andre og har gjort os ære derved.

Kanskje det som er blit paatakt med mest rimelighet og ret, er det at boken er en god del av et hastverk og derfor indeholder en god del unøiagtigheter. Dette synes at være sandt; men feilene er helst slike som enhver selv kan opdage, og da blir de ikke svært farlige. De er heller ikke saadanne at de skjæmmer det helhetsbilledet, denne bok er beregnet paa at være. I senere utgaver bør det gaa an at undgaa og rette saadant.

Vi gjentar altfaa anbefalingen: Anskaf dig boken. — Og vi lægger til: Saa dig den til julelæsning.

A History of Norwegian Immigration to the United States

From the earliest beginning down to 1848.

Dette fortrinlige verk paa 407 sider, meget smukt trykt paa godt papir og net indbundet, bør eies i hvert norsk hjem, især der hvor den yngre slekt kanskje læser engelsk med bedre utbytte end forældrenes morsmaal. Forfatteren har endnu et betydelig oplag paa haand, som er at faa til betydelig nedsat pris. Han utgav boken paa sit eget forlag, og det kostet ikke faa penge. Hans utlæg bør vi hjelpe ham at faa godtgjort ved at kjøpe verket og forebygge at han lider pengetap atpaa at han har anvendt aar av arbeide paa dets forberedelse. Man kan faa boken direkte fra forfatteren ved at sende \$1.50 til Prof. G. T. Flom, Urbana, Ill. Om man vil kan man bestille den for samme pris gjennom eller fra „Samband“, 322 Cedar Ave., Minneapolis. Eller man kan for \$2.00 sendt til sidstnevnte adresse faa denne bok samt Samband for et aar. Det er altsaa et avslag fra \$2.50 til \$2.00 for begge tilsammen.

Fotografi av Valdrisstevnet.

SKAGE BROTHERS, som har fotograferet flere valdrisstevner og en mængde av andre bygdestevner, tok et „panorama“ fotografi av Valdris Sambands møte i Como Park den 10de September. Men de fik ingen anledning til at vise deltagerne av stevnet avtryk av billedet, og det kundgjøres nu at billedet blev særdeles heldig. Paa side 731 av Oktober-heftet av „Samband“ er en formindsket gengivelse av fotografiet, som viser nogenlunde hvorledes det blev, selve fotografiet er dog meget bedre, især derfor at det er meget større. Det er nemlig 24 tommer langt og 8 tommer høit. De som var tilstede og er med i gruppen, bør anskaffe sig et avtryk, til et minde om møtet. Man kan let gjenkjende sine venner som var med; og billedet anbefales som et av Skage Bros. bedste. Det faaes frit tilsendt for 75 cents. Det kan bestilles gjennom „Samband“ eller direkte fra fotograferne, Skage Bros., 416 20th Ave. N., Minneapolis.

Samband anbefaler det paa det bedste.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA.

N. W. BRANCH: 322 So. FOURTH St., MINNEAPOLIS.

Bibler, Salmebøger, Skolebøger.

Norske og engelske Bøger for Kirke og Hjem.

Bøger og Tidsskrifter godt og billig indbundne.

Skriv efter Katalog og priser.

“NORGE I AMERIKA”

Boken om Norge, 5te bind, livsbilleder fra nordmændenes liv og historie i de Forenede Stater. Samlet av Nordahl Rolfsen med bidrag fra mænd herover. Biografier av mange norske her i landet. 578 sider. Shirtingsbind, \$1.50.

SPLENDID CHRISTMAS PRESENTS

HISTORY OF THE NORWEGIAN PEOPLE

By Knut Gjerset, Ph. D.

Professor of Norwegian Language, Literature and History in Luther College, Decorah, Iowa.

2 vols., 8vo, the set \$8.00.

Vol. I—XV, 507 pp.

Vol. II—XIII, 626 pp.

This is a history of Norway from the earliest times to the present, in which the author shows the social and cultural growth of the nation as well as its economic and political development. In the first volume he traces the origin and early years of the race and its progress as a united and seafaring people.

RASMUS B. ANDERSON

His Life Story Written by Himself.

An intensely interesting narrative, that touches the Pioneer's and portrays the life among our people from the early fifties up to this day. 678 pp. Cloth, \$3.00.

For Sale by

The Free Church Book Concern, ^{322 CEDAR AVE.} MINNEAPOLIS, MINN.

Betal Kontingenten.

Med novemberheftet fulgte flere hundrede regninger for restancer samt indbydelser til fornyelse i tilfælde av utløpet abonnement. Vi er inderlig taknemmelig til dem som har punktlig svaret; men disse er forholdsvis altfor faa. Vi trenger pengene og vil gjerne faa dem. Skylder du for et aar, saa vær saa snil at sende beløpet sammen med et aars forskud. Det er ikke formeget om du sender to dollars nu vi har ventet et aar paa den ene. Og de faa som skylder for længere tilbake, disse vet meget vel at ret og billighet fordrer at de straks betaler skylden samt et aar i forskud, og dertil at skaffe en ny abonnent. Spør dig selv, du som i lang tid har læst bladet paa børg, om du ikke nu skylder at gjøre noget igjen for det at vi saa-længe har ventet paa dig! Se paa din adresselap. Er tiden oppe for hvilken du betalte, saa kjære gjør noget ved det, nu til jul.

SAMBAND, 322 CEDAR AVE., MINNEAPOLIS, MINN.